

Pauliina Lantta

LCE-STANDARDIN TUOMAT MUUTOKSET TILINTARKASTUKSESSA

Opinnäytetyö

Tradenomi (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

2025

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto, tradenomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Pauliina Lantta
Työn nimi	LCE-standardin tuomat muutokset tilintarkastukseen
Toimeksiantaja	Saimaa Audit Oy
Vuosi	2025
Sivut	40 sivua, liitteitä 4 sivua
Työn ohjaaja(t)	Anna-Liisa Immonen

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön aiheena on tilintarkastus ja siihen liittyvä standardipäivitys LCE-ISA-standardi. IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) on hyväksynyt ja julkaissut ISA-standardit korvaavan LCE-ISA-standardin 2023 joulukuussa. ISA-standardit on ollut työläs ja laaja soveltaa yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastuksessa. LCE-standardi on suunniteltu yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastukseen.

Tämän työn tavoitteena on selvittää, mitä muutoksia LCE-ISA-standardi tuo ISA 315-standardin osalta tilintarkastukseen sekä millaisiin yrityksiin LCE-standardia voidaan soveltaa. Nämä toimivat myös tutkimuskysymyksinä. Työn lopputuotoksena syntyy toimeksiantajalle yhteenvetotaulukko tutkituista asioista.

Työn teoria koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa käsitellään tilintarkastusta ja toisessa osassa käsitellään standardeja. Tilintarkastus luku sisältää asiaa kirjanpitoa ja tilinpäätöksestä, tilinpäätöksen oikeasta ja riittävästä kuvasta, yleisistä periaatteista, tilintarkastuslaista, tilintarkastajasta ja velvollisuuksista sekä tilintarkastuksen tehtävistä ja tavoitteista. Toinen luku sisältää yleistä standardeista, standardien näkyvyydestä käytännössä, LCE-standardin lähtökohdista sekä laadunhallinta standardeista.

Työn tutkimuksellinen lähestymistapa on tapaustutkimus. Tutkimus on laadullinen. Aineistoa kerättiin tutkimushaastatteluiden avulla, hyödyntäen puolistrukturoitua haastattelua. Työhön haastateltiin KHT-tilintarkastajia. Aineistoa kerättiin myös dokumenttianalyysin avulla verraten ISA 315 -standardia LCE-standardiin.

Työn päätuloksena on se, että LCE-standardin käyttäminen verrattuna ISA 315 -standardiin ei ole vielä vaikuttanut suuresti tilintarkastajan työhön. Johtopäätöksenä tuloksista voidaan kuitenkin todeta, että LCE-standardi on ollut toivottu uudistus ISA-standardin ollessa raskas ja laaja soveltaa yksinkertaisten yhteisöjen osalta. Uuden kevyemmän ja helposti lähestyttävän LCE-standardin voidaan ajatella lisäävän standardin käyttöä työn tukena useammin kuin ISA-standardia. Toisena tuloksena on se, että LCE-standardia voidaan soveltaa yksinkertaisiin yhteisöihin tietyin kriteerein.

Asiasanat: ISA-standardi, LCE-standardi, tilintarkastus

Degree title	Bachelor of Business Administration
Author	Pauliina Lantta
Thesis title	Changes in auditing brought by the LCE standard
Commissioned by	Saimaa Audit Oy
Time	2025
Pages	40 pages, 4 pages of appendices
Supervisor	Anna-Liisa Immonen

ABSTRACT

The topic of this thesis is auditing and a related standard update, the LCE-ISA standard. The ISA-standard has been laborious and broad to apply in the auditing of simple entities. The LCE-standard is designed for the auditing of simple entities.

The aim of this work is to determine what changes the LCE-ISA-standard brings to the ISA 315-standard in terms of auditing and to which types of companies the LCE-standard can be applied. These also serve as the research questions. The final product of the work is a summary table of the researched matters for the commissioner.

The theory of the work consists of two parts. The first part deals with auditing and the second part deals with standards. The auditing section includes topics related to the Accounting Act and financial statements, the true and fair view of the financial statements along with the general principles, the Auditing Act, the auditor and its responsibilities, and the tasks and objectives of auditing. The second part includes general information about standards, the visibility of standards in practice, the foundations of the LCE-standard, and quality management standards.

The research approach of the work is a case study. The research is qualitative. Data was collected through research interviews, utilizing semi-structured interviews. KHT-auditors were interviewed for the work. Data was also collected through document analysis by comparing the ISA 315-standard to the LCE-standard.

The main result of the work is that using the LCE-standard compared to the ISA 315-standard has not yet significantly affected the auditor's work. However, as a conclusion it can be stated that the LCE-standard has been a welcomed reform as the ISA-standard was heavy and broad to apply to simple entities. The new lighter and more approachable LCE-standard is expected to increase the use of the standard as a support in work more often than the ISA-standard. Secondly, the LCE-standard can be applied to simple entities under certain criteria.

Keywords: ISA-standard, LCE-standard, audit

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TILINTARKASTUS	7
2.1	Kirjanpitovelvollisuus ja tilinpäätös.....	7
2.2	Tilinpäätöksen oikea ja riittävä kuva sekä yleiset periaatteet.....	9
2.3	Tilintarkastusvelvollisuus ja säädökset	10
2.4	Tilintarkastaja.....	12
2.5	Tilintarkastuksen tehtävät	15
2.6	Tilintarkastuksen tavoitteet	17
3	STANDARDIT	18
3.1	Yleistä standardeista	18
3.2	Standardin näkyvyys konkreettisesti.....	19
3.3	LCE-ISA-standardin lähtökohdat ja soveltaminen.....	21
3.4	Laadunhallintastandardit.....	23
4	TOIMEKSIANTAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	24
5	TUTKIMUSMENETELMÄT	26
5.1	Laadullinen tutkimusmenetelmä	26
5.2	Aineiston hankinta	28
5.3	Aineiston analyysi.....	30
6	TULOKSET HAASTATTELUISTA JA DOKUMENTTIANALYYSISTA	31
6.1	Haastattelut.....	31
6.2	Dokumenttianalyysi.....	32
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	34
7.1	Johtopäätökset haastatteluista ja dokumenttianalysista.....	34
7.2	Tutkimuksen luotettavuus	37
8	LOPUKSI	39
	LÄHTEET	41

LIITTEET

Liite 1. Tietosuojaseloste

Liite 2. Haastattelurunko

Liite 3. LCE-standardin tuomat muutokset taulukko

Liite 4. LCE-standardin soveltaminen taulukko

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on tilintarkastus ja siihen liittyvä standardipäivitys LCE-ISA-standardi. IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) on hyväksynyt ja julkaissut ISA-standardit korvaavan LCE-ISA-standardin yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastukseen 2023 joulukuussa. IAASB edustaa ja valvoo kansainvälisen tilintarkastuksen laatua ja luotettavuutta. LCE-standardi tulee yksinkertaistamaan aiempia ISA-standardeja, jota on käytetty yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastuksissa. Suurin osa suomalaisista tilintarkastuksista koostuvat LCE-tarkastuksista. LCE-standardin käyttäminen on kuitenkin vapaaehtoista. LCE-ISA-standardin soveltamista pyritään aloittamaan jo tilikauden 2024 tilintarkastuksissa. Standardi tulee voimaan 15.12.2025, mutta sen käyttäminen on mahdollista jo aiemmin. Suomen Tilintarkastajat ry on julkaissut suomennetun version toukokuussa 2024.

Työn toimeksiantaja on Saimaa Audit Oy. Saimaa Audit Oy on perustettu vuonna 2017 ja toimiala on tilintarkastus ja siihen liittyvä toiminta. Yritys tarjoaa tilintarkastukseen, verotukseen ja yritysjärjestelyihin liittyviä palveluita. Yrityksen pääasiallinen liiketoiminta koostuu kuitenkin tilintarkastuspalveluista. Asiakkaita ovat pääosin pienet ja keskisuuret yritykset. Aihe on toimeksiantajalle tärkeä, koska LCE-standardi on mikro- ja pienyritysten tilintarkastuksessa tarkoituksenmukaisempi kuin käytössä olevat ISA-standardit. ISA-standardit on ollut raskaampi versio, ja sen soveltaminen on ollut tarpeettoman työlästä pienten ja yksinkertaisten yhteisöjen osalta. LCE-standardia aletaan sovelta-
maan todennäköisesti yrityksen toimeksiannoissa sen sopiessa niihin.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä muutoksia LCE-ISA-standardi tuo ISA 315 -standardin osalta tilintarkastukseen sekä millaisiin yrityksiin LCE-standardia voidaan soveltaa. ISA 315 -standardi käsittelee olennaisen virheelisyyden riskien tunnistamista ja arvioimista. Työ antaa käsityksen siitä, miten LCE-standardi helpottaa ja yksinkertaistaa yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastusta ISA 315 -standardin osalta. Työn lopputuotoksena syntyy yhteenvetotaulukko tutkituista asioista. Tässä työssä ei käsitellä muita muutoksia tulevasta standardista kuin yleisellä tasolla. Tutkimusongelmana ja tutkimuskysymyksinä toimivat:

- Mitä muutoksia LCE-standardi tuo ISA-standardin 315:n osalta tilintarkastustyöhön yksinkertaisten yhteisöjen tarkastuksessa?
- Millaisiin yrityksiin LCE-standardia voidaan soveltaa tilintarkastuksissa?

Tämän työn tutkimuksellinen lähestymistapa on tapaustutkimus. Tapaustutkimuksessa tarkastellaan tyypillisesti yhtä tapausta, joka voi olla jonkinlainen ilmiö tai tapahtumakulku. Tapaustutkimuksella tehdään tapauksesta ymmärrettävä. (Laine ym. 2015, 9–10, 31.) Tapaustutkimus sopii tämän opinnäytetyön lähestymistavaksi. Aiheen avulla selvitetään standardin muutoksia ja tutkimuksen avulla tehdään tapauksesta ymmärrettävä ja konkreettinen. Työssä käsitellään tiettyä yhtä tapausta, joka on tapaustutkimukselle tyypillistä.

Empiiristä tietoa tässä työssä kerätään laadullisilla menetelmillä. Opinnäytetyössä käytetään standardin tuoman muutoksen selvittämisessä valmiiden dokumenttien analyysia. Valmiit dokumentit ovat ISA 315 -standardi sekä LCE-ISA-standardi. Tutkimushaastattelun avulla kerätään tietoa siitä, millaisia muutoksia LCE-standardi tuo tilintarkastajan työhön sekä millaisiin yrityksiin LCE-standardia voidaan soveltaa. Aineistoa analysoidaan sisällönanalyysilla, jolla pyritään analysoimaan tiivistetysti aineistoa.

Työn toisessa luvussa teoriaosuudessa käsitellään tilintarkastusta, luku sisältää asiaa kirjanpitolaista ja tilinpäätöksestä, tilinpäätöksen oikeasta ja riittävästä kuvasta kera yleisten periaatteiden, tilintarkastuslaista, tilintarkastajasta ja velvollisuuksista sekä tilintarkastuksen tehtävistä ja tavoitteista. Kolmas luku sisältää yleistä standardeista, standardien näkyvyydestä käytännössä, LCE-standardin lähtökohdista sekä laadunhallinta standardeista.

2 TILINTARKASTUS

2.1 Kirjanpitovelvollisuus ja tilinpäätös

Kirjanpitolaki (luku 1. § mom.1) säätelee, että mm. osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys, kommandiittiyhtiö sekä säätiö ovat kirjanpitovelvollisia ja kyseisiä yritysmuotoja kutsutaan oikeushenkilöiksi. Heidän tulee laatia kahdenkertainen kirjanpito. Myös luonnollinen henkilö on kirjanpitovelvollinen suorittamastaan liiketoiminnasta. Kuitenkaan maatilatalouden ja kalastuksen harjoittajaa ei

vaadita laatimaan kirjanpitoa. Kirjanpidon on annettava laatijalleen keskeiset tiedot verovelvollisuutta ajatellen.

Yritysten kuten osakeyhtiön tulee laatia kahdenkertainen ja suoriteperusteinen kirjanpito. Kahdenkertainen kirjanpito tarkoittaa, että kaikista toiminnoista kirjaan esim. mihin rahaa käytetään ja mistä raha otetaan. Myös toiminimi yrittäjän on laadittava kahdenkertainen kirjanpito, jos taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto yli 200 000 euroa tai henkilöstön rajat ylittyvät kolmella. Edellä mainittujen lukumäärien alittaessa tulee toiminimi yrittäjän laatia yhdenkertaista kirjanpitoa, jossa kirjanpitoa tehdään maksuperusteisesti ja tilikausi on tällöin kalenterivuosi. Verotusta tehdessä on kirjanpito oikaistava suoriteperusteiseksi. Tilikausi on tyypillisesti 12 kuukautta, mutta se voi olla maksimissaan 18 kuukautta. Tilikauden ei tarvitse olla kalenterivuosi kahdenkertaisessa kirjanpidossa. Kirjanpidolla nähdään, mikä on yrittäjän tuloa ja menoja ja mikä taas yritykselle kuuluvaa. Johto on vastuussa kirjanpidon oikeellisuudesta. (Vero 2023.)

Kirjanpidon avulla laaditaan yritykselle tilinpäätös ja sitä voidaan kutsua kirjanpidon yhteenvedoksi. Tilinpäätös laaditaan jokaiselta tilikaudelta ja se auttaa lukijaansa muodostamaan kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Virallinen tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, joka kertoo tuloksen muodostumisesta, taseen, joka kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista tilannetta, niiden liitetiedot ja suuremmissa yrityksissä rahoituslaskelman sekä toimintakertomuksen. Liitetiedot antavat lisätietoa taseesta ja tuloslaskelmasta. Tilinpäätöksen tarkoitus on antaa riittävä kuva yrityksen tuloksen muodostumisesta ja taloudellisesta tilanteesta tilinpäätös päivänä. Patentti- ja rekisterihallituksen sivuilla on pääsääntöisesti yritysten tilinpäätökset kaikkien saatavilla. Tilinpäätös on myös tärkeä tekijä verotuksen kannalta. (Leppiniemi & Kykkänen 2023, 17, 39–42.) Tilinpäätöksen laatiminen tulee tehdä 4 kuukauden kuluessa tilikauden loppumisesta. Tilinpäätös aineistoinen on säilytettävä 10 vuotta. Tietyt täydentävät materiaalit veloitetaan säilyttämään 6 vuotta. (Vero 2023.)

Kirjanpitolain (luku 3. § mom. 9 ja 12) mukaan tilinpäätös ja toimintakertomus on toimitettava patentti- ja rekisterihallitukselle rekisteröitäväksi kuuden kuukauden sisällä tilikauden päättymisestä. Tämä koskee kirjanpitovelvollista, joka on osakeyhtiö, osuuskunta, keskinäinen vakuutusyhtiö, vakuutusyhdistys,

avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö silloin, jos vastuunlaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö. Jos tilinpäätökseen on suoritettu tilintarkastus, on tilinpäätöksen ilmoittamisen yhteydessä toimitettava tilintarkastajan antama tilintarkastuskertomus.

Pienet ja mikroyritykset voivat laatia tilinpäätöksen kevyemmin, mikä vaikuttaa mm. liitetietojen, tuloslaskelman ja taseen esittämiseen. Toimintakertomusta ei pienten yritysten tarvitse tehdä. Yritys kuitenkin voi laatia esim. liitetietoja haluamassaan laajuudessa. Osakeyhtiön on toimitettava tilintarkastajalle tilinpäätös ja mahdollinen toimintakertomus ennen yhtiökokouksen pitämistä, viimeistään kuukautta ennen kokousta ja tilinpäätös vahvistetaan yhtiökokouksessa. Tilintarkastajalle tulee myös toimittaa kirjanpitoaineisto ja hallintoaineisto. Hallituksen ja toimitusjohtajan on annettava lisätietoja ja selvityksiä, jos tarkastaja niitä pyytää. (Hämäläinen 2020, 13–14, 115–116.) Myös toiminnimiyrittäjän on laadittava tilinpäätös kahden seuraavan kohdan täyttyessä kahdelta edelliseltä tilikaudelta, jos taseen loppusumma ylittää 350 000 euroa, liikevaihto 700 000 euroa ja tilikaudella on ollut noin 10 työntekijää. (Vero 2023.)

2.2 Tilinpäätöksen oikea ja riittävä kuva sekä yleiset periaatteet

Kun tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta olennaisuusperiaatteet huomioiden on sen sisällettävä seuraavat kohdat. Tuloslaskelman tulee sisältää kaikki tilikauden liiketoiminnan tulot ja menot ja sen avulla voidaan ymmärtää, miten yrityksen tulos muodostuu sisältäen liiketoiminnan tuloksen sekä yritystoiminnan tuloksen. Taseessa tulee näkyä yritykset varat ja velat, pitkävaikutteiset investoinnit on kirjattu poistoiheen sekä oma pääoma on kirjattu. Tilinpäätöksen liitetiedoista on nähtävä arvos- tus- ja jaksotustavat, oman pääoman erittelyn, lainat sekä annetut pantit, vakuudet ja vastuut. Lisäksi tilinpäätöksellä tulee olla vertailutiedot aiemmalta tilikaudelta. Oikeaan ja riittävään kuvaan sisältyy myös kirjanpidon tilien täsmäyttäminen tilinpäätökseen muistaen suoriteperusteen sekä liitetietojen tulee olla taseen ja tuloslaskelman kanssa linjassa. Tilinpäätöksessä on huomioitava yleiset tilinpäätösperiaatteet. (Eklund 2018, 32–33.)

Yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin kuuluu oletus toiminnan jatkuvuudesta, johdonmukaisuuden periaate, sisältöpainotteisuus, varovaisuuden periaate, taseen jatkuvuuden periaate, suoriteperusteisuus, erillisarvostuksen periaate sekä netottamiskielto. Kun noudatetaan kirjanpitolakia, antaa tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan lukijalleen. On kuitenkin seikkoja, jotka eivät näy tuloslaskelman ja taseen avulla. Tällöin tiedot kirjataan liitetietoihin erikseen, jolloin oikean ja hyvän kuvan muodostuminen säilyy. Jatkuvuuden periaate tarkoittaa, että tilinpäätös tehdään ajatellen, että yrityksen toiminta jatkuu. Johdonmukaisuuden periaatteella tarkoitetaan sitä, että valitut tavat tilinpäätöksen laatimisessa ja siihen johtavissa menettelytavoissa säilyy tilikaudesta toiseen ja ovat siten johdonmukaisia ja vertailukelpoisia. Sisältöpainotteisuus tarkoittaa, että kiinnitetään huomiota liiketapahtuman varsinaiseen sisältöön ja kirjataan ne sen mukaisesti. Varovaisuuden periaate koostuu siitä, että yrityksen on huomioitava riskit ja tuloksen on oltava totuudenmukainen, liioittelematta tulosta. Taseen jatkuvuudella tarkoitetaan, että edellisen tilikauden taseen päättävät saldot ovat uuden tilikauden avaavat saldot. Suoriteperusteisuus on sitä, että menot ja tulot syntyvät, kun suorite otetaan vastaan tai luovutetaan, maksulla ei ole vaikutusta suoriteperusteisuuteen. Erillisarvostuksen periaate sisältää sen, että pysyvien vastaavien kuten kaluston tai vaihto-omaisuuden arvostus tehdään omissa kohdissaan, ei näitä yhdistellen. Netottamiskieltoon kuuluu, että tuloja ja menoja ei saa kirjata niiden erotuksella, vaan kirjataan ne omille paikoilleen tuloihin sekä menoihin. (Leppiniemi & Kykkänen 2023, 41–44.)

Lisäksi on olemassa olennaisuuden periaate. Olennaisuuden periaate tarkoittaa sitä, että tilinpäätökseen kirjattava tapahtuma on olennainen siltä osin, että sen kirjaaminen tai kirjaamatta jättäminen voisi vaikuttaa tilinpäätöksen lukijan ajatuksiin tai päätöksiin. Olennaisuutta on ajateltava kokonaisuutena, pieni tapahtuma on yksissään usein epäolennainen. (Eklund 2018, 33–34.)

2.3 Tilintarkastusvelvollisuus ja säädökset

Tilintarkastuslaki (luku 2. § mom. 2) säätelee, että tilintarkastaja valitaan ja tilintarkastus tulee tehdä, jos taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto ylittää 200 000 euroa sekä jos henkilöstöä tai työntekijöitä on keskimäärin yli kolme henkilöä. Näistä kriteereistä kahden täytyessä kahden peräkkäi-

sen tilikauden aikana täytyy tilintarkastusvelvollisuus. Kun toimiala on arvopapereiden omistaminen ja hallinta ja toimilla on vaikutus toisen liiketoimintaan tai rahoitukseen, on yrityksen aina valittava tilintarkastaja.

Aloittava yritys ei voi täyttää edellisiä kriteereitä, joten he eivät ole tilintarkastusvelvollisia. Tilintarkastuksen tekeminen tällöin on kuitenkin mahdollista ja vapaaehtoista. Yllä mainittu yritys, jolla on tilintarkastusvelvollisuus, kun se vaikuttaa toisen liiketoimintaan, tarkoitetaan tyypillisesti holdingyhtiötä. Tilintarkastusvelvollisia ovat myös aina säätiöt, perintä- ja panttilainaustoiminnan yritykset, koostaan huolimatta. Asunto-osakeyhtiöt ovat tilintarkastusvelvollisia aina, jos huoneistojen lukumäärä ylittää 30. Yrityksen muodon puolesta tilintarkastusvelvollisuutta ei ole yksityisliikkeellä. Lisäksi yhtiöjärjestys ja yhtiösopimus voivat velvoittaa tekemään tilintarkastuksen. Tilintarkastusvelvollisuus voi perustua yrityksen omiin sääntöihin tai tulla lainsäädännöstä. (Korkeamäki 2017, 15–16.)

Hyvä tilintarkastustapa perustuu lakeihin, säädöksiin, tuomioistuimen ratkaisuihin ja viranomaisten päätöksiin, lisäksi kansainväliset standardit ohjaavat hyvää tilintarkastustapaa. Tilintarkastuslaissa puhutaan hyvästä tilintarkastustavasta: ”Tilintarkastajan on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan” (Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141, luku 4. § mom. 3).

Myös Euroopan unioni velvoittaa ja säätelee lakisääteistä tilintarkastusta. Sen tavoitteena on mm. lisätä tilintarkastuksen luotettavuutta sijoittajien näkökulmasta, laadunvarmistusta, riippumattomuutta, valvontaa sekä sujuvoittaa EU:n sisäistä tilintarkastusmarkkinointia. Lakisääteistä tilintarkastusta koskeva direktiivi on julkaistu vuonna 2014. (European Commission s.a.)

Suomen Tilintarkastajat ry on keskeinen tekijä hyvän tilintarkastustavan kehityksessä Suomessa. Suomen Tilintarkastajat on muodostunut vuonna 2014 KHT-yhdistyksen ja HTM-tilintarkastajat ry:n yhdistyessä. Suomen Tilintarkastajat ry julkaisee suomennoksia kansainvälisistä standardeista, ohjeista ja raportoinnista. (Korkeamäki 2017, 11.)

2.4 Tilintarkastaja

Tilintarkastajana ei saa toimia henkilö, joka ei ole oikeustoimikelpoinen tai sitä on rajattu, on konkurssissa, liiketoimintakiellossa tai henkilö, jolla on edunvalvoja. Suomen kansalaisuus ei ole pakollinen, kuitenkin tilintarkastus yhteisön yhden jäsenen on asuttava Euroopan talousalueella. Tilintarkastajan ikää ei ole rajoitettu. Tilintarkastajalla tulee olla suoritettuna ammattitutkinto ja hänen on oltava hyväksytty tilintarkastaja. Julkisesti auktorisoituja ja hyväksytyjä tilintarkastajia ovat HT-, KHT- ja JHT- tilintarkastajat sekä hyväksytyt tilintarkastusyhteisöt. Tilintarkastusyhteisöön kuuluu enemmistö omistajia, jotka ovat hyväksytyjä tilintarkastajia. (Korkeamäki 2017, 13–14.)

Päävastuullisen tilintarkastajan tulee olla KHT-tilintarkastaja, jos tarkastettava yritys on yleisen edun kannalta keskeinen tai jos sen tai säätiön päätyneen tilikauden luvut ylittävät kahden kriteerin kohdalta seuraavat rajat: Tase yli 25 000 000 euroa, liikevaihto tai liiketoiminnan muu tuotto yli 50 000 000 euroa tai henkilöstöä on yli 30. Osakeyhtiön tilintarkastajan valinta tapahtuu yhtiökokouksen toimesta. Jos kokouksessa valitaan tilintarkastusyhteisö, ei tarvita varatilintarkastajaa. Lisäksi yhtiökokous voi määrätä kohtia tilintarkastajan valintaan, jotka tulee ottaa yhtiökokouksessa huomioon. (Korkeamäki 2017, 16–19.)

Suomen Tilintarkastajat (Tilintarkastajan valinta s.a.) kirjoittaa, että yhteisökokouksessa tulee valita yritykselleen Patentti- ja rekisterihallituksen auktorisoima tilintarkastaja. Tilintarkastajalta pyydetään hyväksyntä tehtävään. Yrityksen kannattaa ottaa huomioon tarkastajaa valitessaan tämän osaaminen suhteessa yrityksen toimialaan ja erityispiirteisiin. Yhteisöllä voi olla omissa ohjeissa erilaisia sääntöjä tilintarkastajan valintaan. Tilintarkastuslaissa (18.9.2015/1141, luku 1. § mom. 2.) tilintarkastajalla tarkoitetaan ”6 luvun 1 §:n mukaisesti HT-, KHT- tai JHT-tilintarkastajaksi hyväksyttyä luonnollista henkilöä tai tilintarkastusyhteisöksi hyväksyttyä yhteisöä”.

Tilintarkastajan tulee noudattaa ISA-standardeja sekä saada kohtuullinen varmuus siitä, voiko tilintarkastuskertomuksen antaa perustuen havaintoihin ja voidaanko varmistua siitä, että tilinpäätös on tehty tilinpäätösnormistoa noudattaen. Lisäksi on saatava kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä ei

ole väärinkäytökseen tai virheeseen viittaavaa olennaista virheellisyyttä. Tilintarkastajan on myös käytettävä ammatillista harkintaa ja skeptisyyttä sekä vastattava väärinkäytösriskien tarkastuksen suunnittelussa sekä suorittamisessa. Tilintarkastajan tulee antaa kertomus tilinpäätöksestä, johon hän on tarkastustyössä tekemänsä havaintojen perusteella päätenyt. (LCE-ISA-standardi: 2023, 25.)

Patentti- ja rekisterihallitus valvoo tilintarkastusta. Lisäksi se hyväksyy ja rekisteröi tilintarkastajia. Tilintarkastuksen valvontaa ja siihen liittyviä ratkaisuja toimintoista ja hallinnollisista seurauksista vastaa tilintarkastuslautakunta. Valvonnassa huolehditaan ja valvotaan tilintarkastajien hyväksyntä ja prosessin kehittäminen, heidän ammattitaitonsa ylläpito, tilintarkastuslainsäädännön noudattamista, laadunvalvontaa, kansainvälisen yhteistyön ylläpito sekä ammattitutkintojen järjestäminen. (Korkeamäki 2017, 23.)

Kansainvälisellä tilintarkastajaliitolla on eettiset säännöt tilintarkastuksen ammattietiikkaan (PRH 2019.) Eettisiin periaatteisiin LCE-ISA-standardin (2023, 24–25) mukaan sisältyy rehellisyys, objektiivisuus, salassapitovelvollisuus, ammatillinen pätevyys ja huolellisuus sekä ammatillinen käyttäytyminen. Tilintarkastajan on otettava yleinen etu huomioon ammatti etiikassaan.

Eettisissä säännöissä Suomen Tilintarkastajat (2022, 20–25) kirjoittaa, että rehellisyyden periaate vaatii tarkastajaa olemaan kaikissa liiketoimissa rehellinen eli suora ja vilpitön. Minkään syyn takia tilintarkastaja ei voi ohittaa totuutta ja tasapuolisuutta. Kun tilintarkastaja toimii asianmukaisesti tilintarkastaja ei vaihda näkökulmaa hankalan tilanteen tullessa helpottaakseen kanssakäymistä. Kun tilintarkastaja on objektiivinen, tilintarkastajaan ei saa vaikuttaa ennakoasenteet, eturistiriidat tai muut seikat, jotka voisi vaikuttaa tarkastajan luottamukseen. Tarkastajan on osattava kieltäytyä toimeksiannosta, jos jokin näistä kohdista vaikuttaa hänen toimintaansa. Salassapitovelvollisena tilintarkastaja toimii luottamuksella ja pitää huolen, ettei asiakkaan tietoja tule julki missään tilanteessa. Poikkeustapauksissa tilintarkastaja saattaa joutua antamaan tietoa mm. viranomaiselle tai oikeudenkäyntiin. Ammatillisen pätevyyden ja huolellisuuden puitteissa tilintarkastaja pitää yllä omaa osaamistaan ja on ajan tasalla standardeista ja lakimuutoksista. Tarkastaja voi säännösten rajoissa käyttää tervettä harkintaa ja soveltaa sitä ammattimaiseen toimintaan.

Perusteellisuus, huolellisuus ja oikea-aikaisuus on tilintarkastajan velvollisuuksia. Ammatillisella käyttäytymisellä tilintarkastaja varmistaa, ettei aiheuta epäluottamusta ammattikuntaansa kohtaan. Tilintarkastajan on velvollisuus olla kaikissa toimissaan yhdenmukainen ja yleisen edun asialla.

Tilintarkastus auttaa säilyttämään luottamuksen ja siksi se edellyttää tarkastajalta riippumattomuutta, salassapitovelvollisuutta ja korkean ammattitaidon ylläpitämistä. Riippumattomuus tarkoittaa sitä, että tarkastaja ei voi olla tarkastettavan sukulainen tai mitenkään taloudellisesti sidoksissa tarkastettavaan. Lisäksi tarkastajan tulee pystyä valitsemaan vapaasti, mitä tarkastaa ja miten sekä tarkastuksen laajuuden. Tilintarkastuksen lopputulos ei saa rajoittavasti vaikuttaa tarkastuksen tekemiseen tai raportointiin. Myös aiemmin mainitut eettiset säännöt ovat osa riippumattomuutta. Tilintarkastajan tulee olla suoritettu HT-, KHT- tai JHT-tutkinto ja täten osoittaa pätevyys ja ammattitaito. Salassapitovelvollisuus koskee kaikkea toimeksiannossa saatua tietoa, pois lukien tiedot, joista veloitetaan ilmoittamaan. (Tomperi 2018, 10.)

Tilintarkastajan oikeudellisia vastuita ovat siviilioikeudellinen vastuu, rikosoikeudellinen vastuu ja kurinpidollinen vastuu. Tilintarkastajalla on siviilioikeudellinen vastuu, vahingonkorvausvelvollisuus toimeksiantajalle ja sivullisille, jos tilintarkastaja on tahallisesti tai huolimattomasti toimiessaan aiheuttanut taloudellista vahinkoa. Vaikka toiminnasta ei aiheutuisi rangaistusta, on vahingonkorvausvelvollisuus silti olemassa. Vahingonkorvausvastuu voi ilmetä mm. siitä, että yritys tekee sijoituspäätöksen tilintarkastajan antaman vääränlaisen informaation puitteissa. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus voi aiheutua, jos ei tarkastuksessaan huomaa laittomia tapahtumia tai raportoi siitä johdolle. Rikosoikeudellinen vastuu muodostuu, kun lain perusteella voidaan tuomita rangaistukseen. Tällaisia tilanteita voivat olla, jos käyttää tilintarkastajan ammattinimikettä aiheuttomasti, eikä ole Patentti- ja rekisterihallituksen hyväksymä tilintarkastaja. Jos tilintarkastaja antaa virheellistä informaatiota tilintarkastuskertomuksessa tai muussa lausunnossa, eikä ne ole vähäpätöisiä, voi tilintarkastaja joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen. Näiden tulee olla vakavasta huolimattomuudesta tai tahallisesta teosta johtuvia tapahtumia. Tilintarkastusvalvonnan tilintarkastuslautakunta voi antaa kurinpidollisia seuraamuksia kuten huomautuksen, varoituksen, määräaikaisen kiellon tilintarkastajaksi sekä hyväksymisen peruuttamisen. (Korkeamäki 2017, 30–33.)

2.5 Tilintarkastuksen tehtävät

Suurempiin yrityksiin tilintarkastusta suoritetaan jo kuluvan kauden aikana. Pienemmissä yrityksissä tarkastus tehdään yleensä tilikauden loputtua. Tilintarkastus kohdistetaan tilikauden ajalle, mutta tarkastusta tehdessä otetaan huomioon myös tilikauden jälkeiset tapahtumat. Tilintarkastuksessa tarkastetaan yrityksen kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto. (Korkeamäki 2017, 57–60.)

Kirjanpitoa tarkasteltaessa huomioidaan, että kirjanpito on tehty kirjanpitolakia noudattaen. Kirjanpidon tarkastukseen kuuluu mm. myyntien, muiden tuottojen, ostojen, muiden kulujen, verotuksen, investointien, maksujen, rahaliikenteen ja vaihto-omaisuuden asianmukaisuuden, oikeellisuuden, toteutumisen, ja oikean tilikauden varmistaminen. Kirjanpidosta tulee selvittää helposti tapahtuman ja kirjauksen taustalla oleva tositem. (Korkeamäki 2017, 60–61.)

Kirjanpidon tarkastukseen kuuluu mm. kirjausten läpikäyminen, jotka on tehty kirjanpidon pääkirjalle. Kirjanpitoa tarkastaessa huomioidaan, että on noudatettu lakeja, kuten ennakkoperintälakia ja tuloverolakia, kirjanpitolautakunnan yleisohjeita, verotukseen liittyviä ohjeita sekä muut asetukset ja tavat huomioiden. Tarkastetaan, että suoriteperusteisuutta on noudatettu ja kirjatukset on tehty oikeille kirjanpidon tileille. Täsmäytetään mm. pankkitilit tilioitteisiin ja lainat pankkien saldovahvistuksiin ja tarkastetaan, että myyntisaatavat ja osto-saatavat ovat reskontralistojen mukaiset sekä huomioidaan, onko saatavat relevantteja. (Eklund 2018, 40–42.)

Korkeamäki (2017, 61–63) kirjoittaa, että edellä mainitun tositemarkastuksen lisäksi on olemassa sisäisen valvonnan tarkastaminen, joka sisältää tietojärjestelmien, riskienarviointiprosessien ja kontrollitoimintojen tarkastamisen. Sisäinen valvonta on monista tehtävistä ja käytännöistä rakentuvaa valvontaa yrityksen eri osa-alueissa. Niitä voivat olla mm. työtehtävien eriyttäminen, kontrolleja laskenta- ja ohjausjärjestelmiin sekä henkilöiden hyväksymisvaltuuksia. Vastuu sisäisestä valvonnasta on aina johdolla.

Sisäistä valvontaa voidaan toteuttaa monella tavalla. Valvontatehtävät kuuluvat yleensä esihenkilöille ja eri ryhmät kuten, tietohallinto-, ympäristö-, turvallisuus-

suus-, laatu, henkilöstö- ja lakiyksiköt huolehtivat oman alueensa sisäisen valvonnan mittaamisesta ja suoriutumisesta. Sisäisen valvonnan piirteet ovat erilaiset eri yrityksissä, johon vaikuttaa esimerkiksi yrityksen toimiala ja sen luonne, organisaatorakenne, omistus sekä erilaiset muutos tilanteet kuten omistajan vaihdos. Väärinkäytökset voivat lisääntyä yrityksissä, joissa sisäisestä valvonnasta ei pidetä huolta. Väärinkäytöksiä lisää esimerkiksi johdon vaihtuvuus, luottotappiot tai niiden uhka, heikko rahatilanne sekä suuret odotukset johdolta. Työtehtävien selkeä jakaminen on osa sisäisen valvonnan ylläpidosta. Sisäistä valvontaa tarkastetaan erilaisilla kontrolleilla, jotka voivat olla sisäisiä tai osana tilintarkastusta. Sisäiseen valvontaan ei ole olemassa suoraa omaa lakia, mutta osakeyhtiölain, talousarviolain, kuntalain sekä finanssivalvonnan vaatimukset edellyttävät sisäistä valvontaa yritykselle. (Ratsula 2021, 1–5, 12–14, 19–20.)

Kuten aiemmin mainittiin, kirjanpidon tehtävänä on laatia tilinpäätös ja antaa oikea ja riittävä kuva liiketoiminnan tuloksesta ja taloudellista tilanteesta, on tilintarkastuksen keskeisin tavoite tarkastaa, että tilinpäätös on laadittu sen mukaisesti sekä lainsäädäntöä noudattaen. Tilinpäätöstä tarkastaessa varmistetaan, että tilinpäätöksen tiedot tulevat kirjanpidosta, taseella oleva varallisuus ja velka on oikeasti olemassa. Tuloslaskelmasta nähdään tuloksen muodostuminen oikein sekä tilinpäätöksessä on esitetty lakiin perustuvat kohdat. Lisäksi tilinpäätöstä tarkastellaan teknisesti, onko numerot tulleet tilinpäätökselle kirjanpidosta oikein. Tilinpäätöksen muodollisuus tarkastetaan olemassa olevien säädösten mukaan ja tarkastetaan, että se on tarkastettavalle yritykselle sovellova. Tilintarkastaja tarkastaa myös, että hallintoon ja tilinpäätökseen kuuluvia määräaikoja on noudatettu, kuten esim. tilinpäätöksen laatiminen neljän kuukauden sisällä tarkastettavan kauden päättymisestä. (Korkeamäki 2017, 64–71.) Määräajoista kerrotaan tarkemmin aiemmassa luvussa 2.1.

Kun tilintarkastus on tehty, annetaan tilintarkastuskertomus ja tilinpäätösmerkintä. Nämä ovat osa tilintarkastuslain säädöksiä. Tilinpäätösmerkintä on tarkastetussa tilinpäätöksessä ja sen tehtävä on varmistaa, että kyseinen tilinpäätös on tarkastettu tilintarkastajan toimesta. Se informoi päivän, jolloin tilintarkastuksesta on annettu kertomus sekä tilintarkastaja on allekirjoittanut tilinpäätöksen. Tilintarkastuskertomus on annettava yritykselle kaksi viikkoa ennen tilinpäätöksen vahvistus kokousta. Kertomuksesta ilmenee tarkastuksen

tulos. Kertomus on julkinen ja rekisteröitävä asiakirja kuten tilinpäätöskin. Vakiomuotoinen tilintarkastuskertomus annetaan, jos tilinpäätös sisältää aiemmin mainitut oikean ja riittävän kuvan sekä yleiset periaatteet, lakisääteiset seikat ja muut vaatimukset tilinpäätöksen oikeellisuudesta. On olemassa myös kertomuksia, jotka eivät ole vakiomuotoisia silloin, kun todetaan jotain huomautettavaa tai raportoitavaa. Nämä ovat mukautettuja kertomuksia. (Tomperi 2018, 156–169.)

2.6 Tilintarkastuksen tavoitteet

Kuten edellä mainittu, tilintarkastuksen keskeisin tavoite on varmistaa, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta lainsäädäntöä noudattaen. Yrityksen omistajat saavat tilintarkastuksen avulla luotettavaa tietoa yrityksen hallinnosta ja taloudesta. Omistajat eivät välttämättä ole itse mukana päivittäisessä toiminnassa ja tällöin tarvitaan ulkopuolista tiedon antoa. Tilintarkastaja valvoo omistajien etua heidän antamissa toimeksiantoissa. On myös muita tahoja, jotka hyötyvät tilintarkastuksesta, kuten yhteistyökumppanit ja luotonantajat. Tilintarkastus on siis koko yhteiskunnan etu. Tilintarkastajan tärkein tehtävä on varmistaa, että johto on laatinut tilinpäätöksen oikein, lakeja noudattaen sekä antaako se oikean ja riittävän kuvan liiketoiminnan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta. Pienissä yrityksissä voi olla johto ja omistajuus olla sama taho. Silloin tilintarkastaja on usein neuvonantaja ja tilintarkastuksella lisätään luotettavuutta ulkopuoliselle lukijalle. Tilintarkastaja ei saa määrätä tai ohjata yrityksen toimintaa. (Korkeamäki 2017, 8–9.)

Laineen (2023) mukaan tilintarkastuksen tavoitteena on luottamuksen lisääminen tilintarkastukseen tulleeseen dokumenttia kohtaan. Se, että tilintarkastajat käyttävät samoja periaatteita ja säädöksiä, lisää tarkastuksen luotettavuutta. Erilaisille tarkastuksille on omat standardinsa. Tarkastukset sovelletaan yrityksen tarpeisiin ja ominaispiirteisiin sopivaksi, huomioiden lainsäädäntö ja muut vaateet.

Tilintarkastuksesta ja sen lausunnoista on hyötyä yrityksille, jotka ovat julkisessa kaupankäynnissä. Tilintarkastus on keskeinen asia yritysten hallintoa ja

antaa luotettavaa taloudellista tietoa eri osapuolille, kuten velkojille, viranomaisille, yhteistyökumppaneille ja rahoittajille. (Työ- ja elinkeinoministeriö s.a.) Tilintarkastuksen avulla yritys voi luottaa, että tilinpäätös on lainsäädännön ja muiden määräysten mukainen. Taloushallinnon ulkoistaminen ei yksissään riitä sen varmistamiseksi. Tarkastettu tilinpäätös johtaa myös varmemmin oikein menneeseen veroilmoitukseen. (Suomen Tilintarkastajat 2019.)

Tilintarkastuksen laatuun vaikuttaa, kuinka sitoutunut eettisiin standardeihin vastuullinen henkilö on suorittaessaan toimeksiantoa. Laadukas tilintarkastus sisältää yleisen edun turvaamista, asiakkaiden tyytyväisyyttä, ohjeiden ja säädösten noudattamista kuten standardit ja lait. Asiakas hyötyy hyvästä tarkastuksesta ja kokee rahoilleen vastinetta, lisäksi laadukkaalla tarkastuksella pidetään huoli, että yleinen luottamus ammattikuntaan säilytetään. (Suomen Tilintarkastajat ry 2019, luku 3.)

3 STANDARDIT

3.1 Yleistä standardeista

Tärkeä osa hyvää tilintarkastustapaa ovat kansainväliset tilintarkastusstandardit, jotka ohjaavat tilintarkastuksen tekemistä. Vuodesta 2005 Suomen Tilintarkastajat ry on kääntänyt kansainvälisiä standardeja suomeksi. IFAC (International Federation of Accountants) on todennut käännösprosessin vastaavan vaatimuksia. (Suomen Tilintarkastajat ry 2021, XXI, XXII.)

IAASB-komitea on laatinut kansainvälisiä standardeja tilintarkastukseen, ISA-standardit, LCE-ISA-standardin ja laadunvalvonnan ISQM-standardit. ISA-standardit ohjaavat ja velvoittavat kaikkia tilinpäätöksen tilintarkastuksia. Tilintarkastajan tulee arvioida keskeiset ja olennaiset standardien kohdat tarkastuksessaan. Pienyrityksien kohdalla voidaan ISA-standardeja käyttää niille soveltuvissa laajuuksissa. Esimerkkejä ISA-standardeista mm. ISA 210 Tilintarkastustoimeksiannoista sopiminen, ISA 260 Kommunikointi hallintoelinten kanssa, ISA 315 Olennaisen virheellisuuden riskien tunnistaminen ja arvioiminen, ISA 320 Olennaisuus ja ISA 570 Toiminnan jatkuvuus. (Kansainväliset tilintarkastusstandardit s.a.)

ISA-standardeja käyttäessä tilintarkastajan on käytettävä ammatillista harkintaa erilaisten tilintarkastus kohteiden kanssa, joihin vaikuttaa tarkastettavan yrityksen ominaisuudet. ISA-standardit ovat laadittu rakenteeltaan johdantoon, tavoitteisiin, määritelmiin ja vaatimuksiin. (Suomen Tilintarkastajat ry 2019, 10 & 15.)

LCE-standardi on kehitelty yksinkertaisten yhteisöjen tarkastamista ajatellen. LCE-standardi ja ISA-standardit ohjaa ja antaa tavoitteita tarkastuksille samoilla periaatteilla, mutta LCE-standardi on ohjattu yksinkertaisten yhteisöjen tarkastukseen ja sieltä on jätetty yksinkertaisille yhteisöille tarpeettomat standardin kohdat pois. Tilintarkastaja arvioi jokaisen yrityksen kohdalla, mitä standardia voidaan soveltaa kuhunkin yritykseen. Standardi määrittelee, mikä on yksinkertainen yhteisö. (LCE-ISA-standardi s.a.)

ISQM-standardit ovat laadunvalvontastandardeja. Ne koostuvat tilintarkastusyhteisön omaan laadunvalvontaan liittyvistä velvollisuuksista. Ne koskevat kaikkia tilintarkastajia. Laatustandardit liittyvät myös muihin tilintarkastajan tehtäviin tilinpäätöstarkastuksen ohella. (Muut tilintarkastusalan standardit s.a.)

3.2 Standardin näkyvyys konkreettisesti

Laine (2023) kirjoittaa, että monesti standardin vaatimat kohdat eivät ole suoraan näkyvissä esim. asiakkaille tai edes kirjanpitäjälle. Standardia noudatetaan tilintarkastus tiimin sisällä. Standardit näkyvät asiakkaille ja kirjanpitäjille tehtyjen tiedustelujen myötä, toimeksianto- ja vahvistusilmoituskirjeen kautta sekä raportoinnissa. Toimeksiantokirjeessä käydään toimeksiannon ehdot läpi ja sen allekirjoittamalla asiakas hyväksyy toimeksiannon. Tämä perustuu ISA-standardiin 210. Vahvistusilmoituskirje tulee ISA-standardista 580 ja se pyydetään toimeksiannon yhteydessä ennen kertomuksen antamista. Suomen Tilintarkastajien (Johdon vahvistukset tilintarkastajalle s.a.) mukaan vahvistusilmoituskirjeen allekirjoittaessaan johto vahvistaa, että on antanut tarkastajalle tärkeät ja tarvittavat tiedot, on täyttänyt velvollisuutensa tilinpäätöksen laatimisessa sekä vahvistaa, että kaikki yrityksen tapahtumat on kirjattu kirjanpitoon ja näkyvät tilinpäätöksellä. Vahvistuskirjeen allekirjoittaa osakeyhtiössä toimitusjohtaja tai hallitus.

Standardit ovat mukana tilintarkastuksen alusta loppuun asti. Alussa standardi ohjeistaa toimeksiannon hyväksymisen kanssa ja siitä eteenpäin aina raportointiin asti. Standardit antavat tietyt vaatimukset ja ohjaavat tavoitteisiin pääsyä. Standardit ovat usein periaatteellisella ja yleisellä tasolla, jotta niitä voisi soveltaa erilaisissa tarkastuksissa, erilaisissa tilanteissa ja maissa. On kehitetty tarkempia soveltamisohjeita standardeihin pohjautuen, kuten soveltamisohjeet, liitteet ja mallit, erilaiset julkaisut, yritysten omat ohjeet sekä Suomen Tilintarkastajien laatimat useat koulutukset ja suositukset. (Laine 2023.)

LCE-ISA-standardi (2023, 9–11) antaa tilintarkastukselle peruskäsitteet, yleiset periaatteet ja vaatimukset. Standardissa määritellään tilintarkastusevidenssin ja sen dokumentoinnin vaatimukset, toimeksiannon laadunhallinnan tavoitteet ja dokumentointi vaatimukset, toimet toimeksiannon hyväksymiseen, sen jatkamiseen tai ensimmäistä kertaa tehtävän toimeksiannon edellytyksiin ja tavoitteisiin sekä näiden ehtoihin. Standardi ohjaa toimeksiannon suunnittelua, riskien tunnistamista ja arvioimista, olennaisen virheellisyyden riskien tunnistamiseen liittyvät tavoitteet ja dokumentointivaatimet, johtopäätöksen tekemiseen, lausunnon tekemiseen ja kertomuksen antamiseen, kertoo niiden tavoitteet ja tarvittavat lausunnon mukauttamisohjeet sekä konsernitilinpäätöksen suunnittelun, tavoitteet ja dokumentointivaatimukset. Seuraavaksi avataan standardin kohtia konkreettisemmalla tasolla, poimien lukuisista kohdista yksittäisiä toimenpiteitä.

Peruskäsitteiden, yleisten periaatteiden ja vaatimusten osalta yksi konkreettinen toimi on esimerkiksi, että huomioidaan lähipiiriin liittyvät asiat, onko yrityksellä lähipiirisuhteita liiketoiminnassaan ja onko niistä informoitu tilintarkastajaa. Tilintarkastusevidenssin ja sen dokumentoinnissa tilintarkastaja hankkii tarpeeksi evidenssiä, jotta tilintarkastusriski minimoidaan mahdollisimman alhaiseksi ja tällöin voidaan tehdä johtopäätöksiä ja lausuntoja standardien mukaisesti. Tekemänsä havainnot tarkastuksesta tulee dokumentoida työpapereihin tarkasti. Toimeksiannon laadunhallinnassa on kyse mm. siitä, että siitä vastuussa oleva henkilö ottaa kokonaisvastuun laadun hallinnasta ja varmistuu siitä, että toimeksiannon ohjaaminen, valvominen ja sen läpikäynti on kunnossa. Tilintarkastuksen edellytyksiä on esim. toimeksiantokirje, jossa yrityksen johto vahvistaa tietyt tilintarkastukseen liittyvät seikat, jotta toimeksianto voidaan suorittaa. Kun suoritetaan toimeksiantoa ensimmäistä kertaa, tulisi

kommunikoida tilintarkastajan kanssa, joka on suorittanut edellisen tilintarkastuksen. Toimeksiannon suunnittelussa pitää päättää tarkastuksen laajuus, ajoitus ja sen suuntaaminen. Riskien tunnistamis- ja arviointitoimenpiteissä muodostetaan käsitys yrityksen sisäisestä valvonnasta, yrityksen toimintaympäristöstä sekä mitä tilinpäätösnormistoa sovelletaan. Olennaisen virheellisyyden riskien tunnistamisessa ja arvioimisessa otetaan kantaa mm. tulouttamiseen liittyvistä väärinkäytösriskeistä. Jos tilintarkastaja arvioi merkittävän virheen mahdolliseksi, tulee tästä kommunikoida yrityksen johdon kanssa. Olennaisen virheellisyyden riskejä tarkastetaan mm. tilinpäätöstopasolla tarkastamalla aineistoa ja esim. jonkin saldon oikeellisuutta, arvostamista ja olemassaoloa. Johtopäätöksiä tehdään mm. tilinpäätöshetken jälkeisiä tapahtumia ajatellen, tiedustellaan johdolta tapahtumista ja luetaan mahdolliset uudet pöytäkirjat tai muut informaatiot tilinpäätöksen jälkeisistä raporteista. Tilintarkastaja vaatii johdolta kirjallisen vahvistusilmoituksen, jossa johto ottaa vastuun tilinpäätöksestä ja se pyydetään ennen tilintarkastuskertomuksen antamista, mutta mahdollisimman lähellä kertomuksen päivää. Lopuksi tilintarkastaja antaa lausunnon, joko vakiomuotoisena jos tilinpäätös on tehty tilinpäätösnormiston mukaisesti ja on saatu riittävä varmuus tilinpäätöksen kokonaisuudesta, sen olennaisista virheellisyyksistä sekä siitä, että antaako tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan. Jos nämä eivät toteudu, annetaan mukautettu kertomus. (Vartia & Laine 2024.)

3.3 LCE-ISA-standardin lähtökohdat ja soveltaminen

IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) edustaa ja laatii kansainvälisesti tilintarkastusalan standardeja. Sen tehtävänä on valvoa kansainvälisen tilintarkastuksen laatua ja luotettavuutta. (LCE-ISA-standardi: 2023, 3.) IAASB on hyväksynyt ja julkaissut ISA-standardin korvaavan ISA-LCE-standardin yksinkertaisten yhteisöjen tarkastukseen 2023 joulukuussa. Suurin osa suomalaisista tilintarkastuksista koostuvat LCE-tarkastuksista. LCE-standardi koskee yksinkertaisten ja pienten yhteisöjen tarkastusta. Sen käyttäminen on kuitenkin vapaaehtoista. Standardiin on kirjattu voimaantulo vuodelle 2025, mutta sitä saa soveltaa tarkastuksiin jo sitä ennen. (Laine 2024.)

Valtioneuvoston mietinnön (2021, 7) mukaan ISA-standardien käyttöä tulisi tarkastella pientenyhteisöjen tilintarkastuksen kohdalla. Mietinnössä oli tullut esille LCE-hanke, jolla voitaisiin uudistaa pienten yritysten tilintarkastusta laki muutoksen sijasta. Tämän yhteydessä päätettiin, ettei laki muutoksia aiheeseen tehdä, ainakaan vielä. Laine ja Raitio kirjoittavat (2023,106–110), että ISA-standardit on suunnattu isoille yrityksille ja ovat laajoja soveltaa pienten yritysten tarkastuksissa. ISA-standardit ovat raskaita yksinkertaisille yhteisöille ja on huomattu, että ammatillisen harkinnan ja kohtuullisen varmuuden tavoitteet tilintarkastuksessa jäävät runsaiden standardien varjoon. Haasteet ovat kansainvälisiä, joten IAASB päätyi tekemään ISA-standardeista LCE-standardin, joka on tarkoitettu pienille ja yksinkertaisille yhteisöille. Myös Haapamäki ja Mäki (2023) kirjoittavat, että ISA-standardit eivät sovellu niinkään pienten yhteisöjen tarkastamiseen, koska ne ovat keskittyneet suurempiin ja esimerkiksi listattuihin yhtiöihin. LCE-standardi helpottaa tilintarkastuksia kansainvälisestikin, jos sitä sovelletaan pienten yhteisöjen tarkastukseen. Tilintarkastusalanyhteisöihin tehtyjen kyselyjen perusteella on syytä tarkastella LCE-standardin käytettävyyttä isojen ja pienten yritysten kesken. Tilintarkastuksen laadusta oltiin kommenttikierrosten perusteella huolissaan.

Satopään mukaan (2019, 173–186) pienten yritysten tilintarkastukset eivät ole kansainvälisten suositusten mukaisia yksiselitteisesti. Pienten yritysten tarkastukset tehdään helposti tapauskohtaisesti. Tutkimuksessa ilmeni, että pienten yritysten tilintarkastustavat poikkesivat toisistaan ja lisäksi ilmeni, että tilintarkastajat olivat turhautuneita kansainvälisiin laajoihin standardeihin, joita ei välttämättä kohta kohdalta edes luettu, vaikka materiaali olisi suomen kielellä saatavilla. Koettiin, että standardin selkeyttämistä ja tarkoituksenmukaisuutta olisi hyödyllistä tarkastella. Tarkastukset koettiin perustuvan enemmän hiljaiseen tietoon, eikä niinkään standardeihin, vaikka niitäkään ei unohdettu. Standardien noudattamien täsmällisesti ei olisi niin tehokasta ja tarkoituksenmukaista kuin varsinainen tarvittava oikea tilintarkastustyö yritykselle. Tutkija ehdottaa uutta kansainvälistä standardia pienten yritysten tarkastuksiin.

Laineen ym. (2024) mukaan LCE-standardista olisi jätetty pois ne kohdat ISA-standardeista, jotka eivät ole olleet tarkoituksenmukaisia tarkastettaessa pk-yrityksiä. Muutokset tulisivat siitä, miten tilintarkastaja on aikaisemmin noudattanut ISA-standardeja.

LCE-ISA-standardia ei saa soveltaa, jos tarkastettavan yrityksen maassa käytetään jotain muuta standardia, jos yritys on listattu, yrityksen toimiala liittyy vakuutuksiin tai talletuksiin sekä lisäksi sellaisiin yrityksiin, jonka viranomais-taho on kieltänyt, tai tilintarkastukseen osallistuu konsernin osien tilintarkasta-jia lukuun ottamatta tiettyjä tilanteita. LCE-standardi on tarkoitettu yksinkertais-ten yhteisöjen tilintarkastukseen. Tilintarkastajan tulee arvioida, onko mm. yri-tyksen ominaisuuksissa monimutkaisuutta liittyen toimialaan, liiketoimintamal-liin, organisaatorakenteeseen, kokoon, omistusrakenteeseen, taloushallinnon luonteeseen, tietotekniikkaan, tilinpäätösnormiston soveltamiseen tai onko kir-janpidollisia arvioita. (Laine ym. 2024.)

3.4 Laadunhallintastandardit

IAASB on julkaissut kolme kansainvälistä laadunhallintastandardia, jotka tuli-vat uudistettuna voimaan 2022 vuoden lopussa. Näitä ovat ISQM 1, joka liittyy tilintarkastusyhteisön omaan laadunhallintaan, ISQM 2 laadunhallinta toimek-siannoissa sekä ISA 220 tilintarkastustoimeksiantojen laadunhallinta. (Suomen Tilintarkastajat 2022b.)

ISQM 1 -standardi määrittelee tilintarkastusyhteisön laadunhallintaa, yhteisöllä tulee olla oma laadunhallintajärjestelmä ja sen pitää sisältää tietyt toiminnot koskien koko yrityksen laadunhallintaa. Laadunhallintajärjestelmän pitää sisäl-tää riskienarviointiprosessia, hallinnon ja johtamisen laadunhallintaa, eettisiä vaatimuksia, toimeksiantoihin liittyvää, resursseihin liittyvää ja viestinnän laa-dunhallintaa sekä laadunhallintajärjestelmän seurantaan ja korjaamisproses-seihin liittyvää laadunhallintaa. Standardi sisältää edellä mainittujen kohtien osalta vaatimuksia laadunhallinnasta. Lisäksi standardissa on kohtia ketjuun kuuluville niiden vaatimusten ja palveluiden osalta laadunhallintajärjestel-mässä, laadunhallinnan dokumentoinnista ja sen arvioimisesta. (Suomen Ti-lintarkastajat 2022a.)

ISQM 1 -standardin tavoitteena on, että tilintarkastusyhteisö suunnittelee, ot-taa käyttöönsä, ja ylläpitää työssään tilinpäätösten- ja yleisluonteisten tarkas-tusten sekä muiden varmennuspalveluita koskevien työtehtävien osalta laa-dunhallintajärjestelmän. Tämän myötä varmistutaan, että tilintarkastusyhteisö toimii velvollisuutensa mukaisesti standardia ja muita säädöksiä noudattaen.

Lisäksi tällä pidetään huoli, että annettavat raportit ovat asianmukaisia. (Suomen Tilintarkastajat ry 2021, 1184.)

ISQM 2 -standardi pitää sisällään toimeksiantokohtaisen laadunvalvonnan. Siinä määritellään laaduntarkastajan nimittämistä ja kelpoisuutta, toimeksiantokohtaisen laadunvalvonnan suorittamista ja sen dokumentointia. Tavoitteena on saada objektiivinen arvio toimeksiantotiimin työn laadusta ja tällöin laadunvalvonnan suorittaja ei voi olla tiimin jäsen. Laadunvalvonnan suorittajalla on oltava ymmärrys ISA- ja ISQM-standardeista, jotta tarvittavat vaatimukset voivat täyttyä. (Suomen Tilintarkastajat ry 2021, 1277–1279.)

ISA 220 käsittelee laadunhallintaa tilintarkastuksissa. Se sisältää tilintarkastajan velvollisuuksia toimeksiannon tasolla. ISA 220 -standardia voidaan soveltaa vain tilinpäätöstarkastuksissa, ei muunlaisissa toimeksiannoissa. Tämän standardin tavoitteena on antaa varmuutta laadun hallinnalla siitä, että tilintarkastuksessa tulee huomioitua noudatettavat standardit ja säädökset sekä tilintarkastuskertomuksen asianmukaisuus tilanteeseen nähden. (Suomen tilintarkastajat 2021, 143–144, 1302.)

4 TOIMEKSIANTAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana on vuonna 2017 perustettu tilintarkastusyhteisö, Saimaa Audit Oy. Yritys on suomalainen hyväksytty tilintarkastusyhteisö ja toiminta on Patentti- ja Rekisterihallituksen valvomaa. Yrityksen toimiala on tilintarkastus ja siihen liittyvä toiminta. Pääasiallinen liiketoiminta on pienten ja keskisuurten yritysten tilintarkastukset. Palveluita tarjotaan kaikille yritysmuodoille. Tilintarkastuksiin kuuluvat tilikauden aikaiset tarkastukset sekä tilinpäätöksien tarkastukset. Tilintarkastuksen yhteydessä yritys tekee myös ajoittain lisäpalveluita, jotka liittyvät tilintarkastukseen tai muuten yrityksen liiketoimintaan. Tilintarkastuksen lisäksi on yritysjärjestelyihin ja verotukseen liittyviä palveluita. Yrityksellä on myös virtuaalivaluuttoihin liittyviä neuvontapalveluita. (Palvelut s.a.)

Kuten tekstissä aiemmin mainittiin, on tilintarkastajalla oltava suoritettuna ammattitutkinto: HT, KHT tai JHT, jotka ovat julkisesti auktorisoituja ja hyväksytyjä tarkastajia. Saimaa Audit Oy:n henkilöstöön kuuluu KHT- ja HT-tutkinnon

suorittaneita tilintarkastajia. Henkilöstöllä on myös KTM, KLT, tradenomi ja muita alaan liittyviä koulutuksia. Yrityksellä on pitkän kokemuksen omaavia ammattilaisia, ja kokemusta on kertynyt monilta eri toimialoilta. Saimaa Audit Oy on myös hyväksytty kestävyystarkastusyhteisö. (Yhteystiedot s.a.)

Saimaa Audit Oy:n (Saimaa Audit Oy - paikallinen, asiantunteva tilintarkastusyhteisö s.a.) asema markkinoilla on pääosin paikallinen ja toiminta on pääsääntöisesti Itä- ja Etelä-Suomen alueella. Fyysinen päätoimipiste on Mikkelissä. Yrityksellä on myös pääkaupunkiseudulla toimipiste. Yrityksen toimintastrategia tähtää paikallisuuteen, asiantuntevuuteen ja helppoon kanssa käymiseen. Säännöllinen kommunikointi asiakkaan kanssa ja olennaisten asioiden raportointi johdolle kuuluvat yrityksen toiminta-ajatukseen. Yritys on asiakkaan tukena monenlaisissa talouden asioissa perinteisen tilintarkastuksen lisäksi. Yritys haluaa olla asiakkaiden tukena monissa liiketoiminnan osa-alueissa ja yhteistyössä ajaa asioita eteenpäin. Kuten hyvään tilintarkastustapaan kuuluu, yrityksen toiminta perustuu lakeihin, säädöksiin ja standardeihin ja yrityksen laadunhallintajärjestelmään. Yrityksen toimintaa ohjaa mm. aiemmin mainitut kansainväliset tilintarkastusstandardit, kirjanpitolaki, tilintarkastuslaki, yrityksen laadunhallintajärjestelmä, eettiset säännöt ja ajatus tilinpäätöksen oikeasta ja riittävästä kuvasta sekä yleiset periaatteet. Standardit ohjaavat tilintarkastajien työtä toimeksiannon hyväksymisestä raportointiin asti. Työn tukena on työohjelma, joka on rakennettu standardien pohjalta. Laadunvalvontaan on oma sisäinen prosessi, joka tulee laadunvalvonta standardeista.

1900-luvun alussa KHT-tilintarkastajia oli vain hyvin vähän. Määrä on kasvanut huimasti 2000-luvun puolella. Suuret pörssiyritykset haluavat suurempien tilintarkastusketjujen palveluita, tällöin pienempien tarkastusyhteisöjen tarve on pk-yritysten tarkastuksen osalta. Pienemmät tilintarkastusyrietykset ovat pienille ja keskisuurille yrityksille tärkeitä. (Suomen Tilintarkastajat 2017.)

Deloitte, EY, KPMG ja PwC tarkastavat yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä ja tekevät 90 prosenttia kyseisistä tilintarkastuksista. Näitä kutsutaan big four -yhtiöiksi. Pienten ja keskisuurten yritysten tilintarkastukset keskittyvät pienemmille tilintarkastusyhteisöille, jotka tekevät myös kustannustehokkaammin pk-yritysten tarkastuksia. (Tilisanomat 2019.)

EY:n (2022) mukaan, alalla ajankohtaisia asioita ovat digitalisoituminen ja sen myötä digitaaliset työkalut, jotka tuottavat nopeasti informaatiota saataville. Digitalisoitumisen ja tekniikan kehittymisen myötä tilintarkastusalalle tulee automatisoituja työvälineitä, jotka tulevaisuudessa kehittyessään tulevat helpottamaan tilintarkastajan työtä datan analysoinnissa. Aikaa voisi jäädä enemmän asiakkaalle ja asioihin, josta asiakas kokisi hyötyvän. Data-analyysit ja standardit eivät vielä tue toisiaan tarkoituksenmukaisesti. Pääomamarkkinat ovat kasvamassa, ja tällöin tilintarkastajan rooli on keskeinen markkinoilla tarvittavien päätösten tueksi, jolloin digitalisoituminen ei korvaa ihmisen tekemää työtä. Lisäksi yritys vastuullisuus ja sitä mittaava ESG-data on osana tilintarkastusta tulevaisuudessa yhä enemmän. Vastuullisuus on keskeinen tekijä ja tärkeä niin sijoittajille, rahoittajille kuin asiakkaillekin. Tällöin tarvitaan varmenusta myös vastuullisuuteen liittyen. CSRD eli uusi EU-direktiivi on tullut Suomen lainsäädäntöön voimaan 1.1.2024. Direktiivillä halutaan tehdä yritysten kestävyteen liittyvistä tekijöistä näkyvämpiä ja direktiivin myötä niiden raportointi lisääntyy, samalla kestävyden raportoinnista koitetaan saada vertailukelpoista informaatiota, jolloin eri tahot voivat hyötyä raporteista tulevaisuudessa paremmin. EU:n kestävyysraportointi koskee pääsääntöisesti vain pörs-siyhtiöitä ja suurempia osakeyhtiöitä. ESG raportoinnilla arvioidaan yrityksen kestävä kehitys, joka liittyy ympäristöön, sosiaalisiin tekijöihin ja hallintotapaan. (Grant Thornton 2024, 6–9.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

5.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Laadullisen tutkimusmenetelmän tarkoituksena on tutkia merkityksiä. Tavoitteena on ymmärtää ihmisen oma koettu todellisuus. Merkitykset voivat olla ihmisten kokemukseen tai yhteisön ajastusmalleihin perustuvia. Asiat eivät ole yksiselitteisiä, joten tutkimuksessa pyritään tekemään ratkaisuja ja johtopäätöksiä kysymyksiin usean vaihtoehdon kautta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään löytämään ihmisten tuottamasta aineistosta tai toiminnasta vastauksia, jotka eivät ole saatavilla suoraan, ilman tutkimusta. Menetelmässä tutkimuskohteen näkökulmia ovat konteksti, ilmiön intentio ja prosessi. Kontekstissa kuvataan tutkimuksen toimintaympäristö, ilmiön intentiossa kuvataan tutkimustilanne, ja prosessilla voidaan tarkoittaa tutkimusaikataulun ja tutkittavan

aineiston suhdetta tutkijaan ja hänen ymmärrykseensä tutkittavasta asiasta. (Vilkka 2021, 118–121.)

Laadullinen tutkimus ei ole vain yksi tutkimusote, vaan siinä voi olla useita eri tapoja. Sen pohjana on kuitenkin aina aineistot ja niiden analyysi. Sen avulla vastataan tutkimusongelmiin ja sen tavoite on systemaattisesti tuottaa aineistoa, sen analyysia sekä tehdä lopulliset tulkinnat ja johtopäätökset tutkittavasta asiasta. Vastauksia ei voida saavuttaa aukottomasti, jokaisesta tulkinnasta on mahdollista luoda vaihtoehtoinen tai seuraava johtopäätös. Tutkimus on ikään kuin vuoropuhelu valitusta aineistosta, sen analyysitavoista ja tulkintatavoista. (Vuori 2021.)

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä voidaan kerätä tutkimusaineistoa erilaisien aineistojen avulla. Menetelmässä käytettäviä aineistoja voivat olla mm. dokumentit, ihmisen puhe, kirjeet, lehdet, elämäkerrat, kouluaineet, kuvat ja monet muut materiaalit, sekä ne voivat olla verkkoaineistona tai paperisena materiaalina. Tutkimusaineistoa kerätään mm. haastatteluilla, joita voi tehdä eri tavoin kuten lomakkeen, teemahaastattelun tai avoimen haastattelun myötä. Aineistoa voi kerätä myös havainnoimalla ihmisten tapaa toimia tai havainnoida heidän tuottamaa materiaalia. Tutkimusaineisto voi olla myös ennalta valittu, tarkasti rajattu aineisto. Tällaisesta tavasta käytetään termiä tapaustutkimus. Tällöin tutkitaan tyypillisesti yhtä asiaa, tarvittaessa useampaa. Tapaustutkimus on lähestymistapa tutkimiseen. (Vilkka 2021, 122–155.)

Tässä työssä käytetään laadullista tutkimusmenetelmää edellä mainituin perustein. Laadullisella tutkimuksella pyritään löytämään ihmisen tuottamista aineistoista vastauksia, joten menetelmä sopii, kun etsitään eroja mm. standardien välillä. Laadullisen tutkimuksen piirteitä on, että se pohjautuu johonkin aineistoon ja sen analyysiin. Tämän työn tutkimuskysymyksiin saadaan täten vastaus laadullisella menetelmällä. Työn tutkimuskysymykset ovat rajattu hyvin tarkasti tiettyyn asiaan, joten lähestymistapana toimii aiemmin mainittu tapaustutkimus.

5.2 Aineiston hankinta

Aineisto, joka saadaan haastattelemalla ihmisiä, kertoo jotain laaduista, joita he ovat asiassa kokeneet. Tuomi ja Sarajärvi (2024, 84–86) kirjoittavat, että kyselyn ja haastattelun keskeisin tarkoitus on selvittää ihmisten ajatuksia ja syitä, sille miksi toimivat tietynlaisesti. Kyselyyn vastataan tyypillisesti täyttämällä itse kyselylomake, kun taas haastattelu toteutetaan yleensä suullisesti ja haastattelija tekee muistiinpanoja. Haastattelun etuna on, että haastattelun aikana voidaan tarkentaa tai selventää kysymyksiä. Haastateltavien olisi hyvä perehtyä aiheeseen ja kysymyksiin etukäteen. Haastateltavia valitessa on etu, että voidaan valita henkilöitä, joilla on jo kokemusta asiasta. Lisäksi ennalta sovittujen haastatteluiden etuna on se, että tiedonantaja harvemmin peruu haastatteluaan. Haastattelu voi olla kuitenkin kallis tapa verrattuna esim. sähköpostihaastatteluun. Tavoitteena on kerätä tietoa haastateltavasta asiasta laajasti. Haastattelussa kerätään tietoa järjestelmällisesti. Kuten aiemmin mainittiin, haastattelu voi olla lomakehaastattelu, teemahaastattelu tai avoin haastattelu. Lomakehaastattelusta voidaan käyttää myös termejä strukturoitu- tai standardoitu haastattelu. Tällöin päätetään etukäteen tarkasti kysymykset ja niiden järjestys. Kysymyksissä tulisi välttää sellaisia, joihin pystytään vastaamaan kyllä tai ei. Kysymykset on hyvä esittää siten, että saadaan myös perusteluja vastaukseen. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä tärkeää on aineiston sisältö ja sen laajuus. Kysymykset esitetään siten, että yksi asiasisältö yhdessä kysymyksessä ja sanat ovat yksiselitteisesti, jotta saadaan vastaus tutkittavaan asiaan. (Vilka 2021, 122–123 & 127–130.)

Hyvärinen ym. (2021) kirjoittavat, että strukturoiduissa haastattelussa on ollut keskeistä rajatut samanlaiset kysymykset kaikille. Tällöin saadaan tulokset vakioituina, muttei huomioida vastaajan kokemuksia tai ymmärrystä kysyttäviin asioihin. Laadullisen haastattelun myötä on tulleet puolistrukturoidut haastattelut, jossa kysymyksiä on tehty ennakoon, mutta niiden kysyminen ja vastaaminen on vapaampaa. Haastattelu voidaan tallentaa, jotta aineistoa voidaan analysoida jälkikäteen. Hakala (2024, 83) kirjoittaa, että puolistrukturoidussa haastattelussa on avoimen eli strukturoimattoman ja strukturoidun eli lomakehaastattelun piirteitä. Puolistrukturoituhaastattelu antaa mahdollisuuden joustaa haastattelutilanteessa, kuitenkin liikaa poikkeamatta aiheesta.

Tutkittavat tekstit voivat laadullisessa menetelmässä olla lähes mitä vain tekstejä, kuten pöytäkirjoja, lakeja, asetuksia tai kirjoja. Aineiston laadulla on suurempi merkitys, kun sen laajuudella. Tallennetut ja dokumentoidut materiaalit voivat olla yksi tutkimusaineisto ja tällöin tehdään valmiiden dokumenttien analyysia. Joskus valmiit dokumentit löytyvät toimeksiantajalta. Hermeneuttinen tutkimus on erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista. Siinä tehdään tulkintoja rajatun aineiston perusteella. Tulkinnan jälkeen pyritään pääsemään asian ymmärtämiseen. (Hakala 2024, 86–89.)

Tutkimusaineiston kirjallinen materiaali voidaan jakaa yksityisiin dokumentteihin ja joukkotiedotuksen materiaaleihin. Yksityiset dokumentit ovat mm. puheita, kirjoitelmia, esseitä ja sopimuksia. Joukkotiedotuksen materiaalit ovat mm. elokuvia tai tv-ohjelmia. Käyttäessä yksityistä dokumenttia, on tutkijan pystyttävä analysoimaan dokumentteja itsenäisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2024, 96.)

Tässä työssä aineistoa hankitaan puolistrukturoidunhaastattelun ja dokumenttianalyysin avulla. Haastatteluiden avulla pyritään keräämään aineistoa siihen, mitä muutoksia LCE-standardi tuo ISA-315:n osalta sekä millaisiin yrityksiin LCE-standardia voidaan soveltaa. Työssä on haastateltu kolmea KHT tilintarkastajaa, joista kahta tarkastajaa fyysisesti ja yhden kanssa haastattelu toteutettiin Teams-palaverissa. Haastattelut pyrittiin suuntamaan henkilöille, joilla olisi aiheesta asiantuntemusta ja kokemusta standardien käytöstä. Haastattelut tehtiin kolmelle henkilölle ajatellen, että lisähaastattelut eivät tuottaisi lisäarvoa asian ollessa rajattu. Haastatteluihin on pyydetty suostumus etukäteen haastateltavilta. Haastateltaville esitettiin tietosuojaseloste ennen haastattelua (liite 1). Kysymykset lähetettiin haastateltaville sovitusti etukäteen. Haastateltaville kerrottiin haastattelun ja tutkimuksen tarkoitus. Haastattelussa edettiin etukäteen annetun haastattelurungon (liite 2) avulla, esittäen tarkentavia kysymyksiä haastattelun aikana. Haastattelu eteni johdonmukaisesti ja aihetta tarpeen mukaan mukailen. Haastattelun kesto keskimäärin oli 30 min–60min. Dokumenttianalyysissa on vertailtu ISA-standardia 315 eli olennaisen virheellisyysriskien tunnistamisen ja arvioimisen standardia ja LCE-standardia luku 6. Riskien tunnistaminen ja arvioiminen. Standardeja on vertailtu kohta kohdalta etsien eroavaisuuksia.

5.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi tarkoittaa aineiston tiivistämistä. Aineiston analyysissa puhutaan joskus tulkinnoista. Aineistoa tutkitaan analyttisesti ja tehdään omia päätelmiä lopputulokseksi. Aineiston analyysi tavoittelee informaation lisäämistä jo olemassa olevan aineiston lisäksi. On erilaisia tapoja, joilla aineistoa voidaan analysoida. (Günther ym. 2021.)

Laadullisen tutkimuksen tyypillisiä analyysi välineitä on koodaaminen, teemoittelu ja tyypittely. Nämä ovat sisällönanalyysia. Sisällönanalyysia koodaamalla tutkija voi mm. etsiä aineistoista ja tekstistä kohtia, jotka ovat kiinnostavia ja liittyvät tutkittavaan aiheeseen. Teoria ohjaa siis tutkijaa valitsemiinsa kohtiin. Teemoittelussa aineistosta etsitään keskeisimmät asiat eli teemat, jotka ovat tärkeitä tutkittavan asian selvittämisessä (Juhila 2021). Koodaaminen on aineiston käsittelyn perusväline. Sitä voidaan yhdistellä mm. litteroiduista haastatteluista kohtia. Koodaamista voidaan kutsua tekstin yksinkertaistamiseksi. (Juhila 2021.) Tyypittelyssä tutustutaan aineistoon aktiivisesti. Sillä etsitään aineistosta asioita siten, että analyysi kertoo sen keskeisimmät osat. Tyypillisesti tutkija tutustuu aineistoon ja alkaa muodostamaan siitä kokonaiskuvaa. Aineistoa voidaan muuttaa tutkittavaan muotoon mm. litteroimalla puhetta tai kokoamalla kuvia yhtenäiseen tiedostoon. Tämän jälkeen aineistoa aletaan esim. lukemaan tai katselemaan. Tutkija pyrkii löytämään aineistosta keskeisimmät asiat ja vastaukset tutkimusongelmiinsa. (Günther ym. 2021.)

Aineistoa voidaan analysoida sisällönanalyysin lisäksi fenomenologisella lähestymistavalla, diskurssianalyysilla ja hermeneuttisella metodilla. Hermeneuttinen tapa on laadullisen tutkimuksen yleinen metodi, sen avulla pyritään ymmärtämään tarkoituksia. Sisällönanalyysia on mahdollista tehdä aineiston tai teorian pohjalta. Fenomenologisessa tavassa keskeisiä asioita ovat kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys. Se ei ole teknisesti tapahtuva käsittely. Tässä tutkija myös kertoo oman näkemyksensä asiaan. Diskurssianalyysissa ihmisten tuottamat merkitykset esim. tekemiset muodostuvat merkityssuhteiden kokonaisuudeksi. (Vilka 2021, 163–179.)

Aineisto on haastatteluista litteroitu tekstimuotoon. Haastatteluiden sekä dokumenttianalyysin tuloksia on analysoitu sisällönanalyysillä, koodaamalla ja teemoittelemalla keskeisempiä tuloksia. Saatuja tuloksia on yksinkertaistettu ja tiivistetty saatujen vastausten osalta tutkimuskysymyksiin peilaten. Dokumenttianalyysissä on koodaamalla ja teemoittelemalla tiivistetty löydettyjä eroavuuksia standardien välillä. Standardien analysoimisessa on luettu standardeja monesti läpi. Aineistoja on analysoitu etsien tärkeimpiä ja eniten esille nousevia tuloksia tutkimukseen nähden. Edellä mainittuja tapoja apuna käyttäen on muodostettu aineistosta kokonaiskuva.

6 TULOKSET HAASTATTELUISTA JA DOKUMENTTIANALYYSISTA

6.1 Haastattelut

Käsityksen muodostaminen yhteisöstä ja sen toimintaympäristöstä verraten ISA 315 -standardia ja LCE-standardia ei ole haastateltavien mielestä muuttunut. Vaatimukset ovat tulosten mukaan samankaltaisia molemmissa standardeissa. Sisäisen valvonnan tarkastuksen osalta ISA 315 -standardi on sallinut skaalautuvuutta, sisäisen valvonnan tarkastaminen on ollut yhteisöstä lähtevää ja pääpainona on ollut ymmärryksen hakeminen yrityksen sisäisestä valvonnasta. LCE-standardi perustuu enemmän haastatteluun ja havainnointiin kuin dokumentaation etsimiseen sisäisestä valvonnasta. LCE-standardissa ei puhuta sisäisestä tarkastajasta mitään, kuten ISA-standardissa puhutaan. Jos yhteisöllä on sisäinen tarkastaja, yritykseen ei todennäköisesti voida soveltaa LCE-standardia. Tilinpäätösnormiston osalta muutoksia ei ole LCE-standardin ja ISA-standardin välillä. Olennaisten virheiden tunnistamiseen ja arvioimiseen tilinpäätöstasolla tai kannanottotasolla ei nähty olevan muutoksia uuden standardin myötä. Kun tarkastuksessa sovelletaan LCE-standardia, on lähtökohteisesti vähemmän riskejä kuin tarkastuksessa, joihin tulee soveltaa ISA-standardia. Ominaisriskin ja kontrolliriskin arvioimisessa ei koeta suuria muutoksia, jos sovelletaan LCE-standardia. Tällöin kontrolliriskit jäävät usein arvioimatta, koska tarkastus perustuu aineistotarkastukseen. Kirjanpidollisten arvioiden osalta LCE-standardissa ei vaadita niin paljon toimenpiteitä kuin ISA-standardissa. LCE-standardia soveltaessa, tarkastukset eivät sisällä yleensä monimutkaisia kirjanpidollisia arvioita. ISA-standardissa tuli arvioida edellisvuoden kirjanpidollisia arvioita toteumiin liittyen. LCE-yhteisöjen kirjanpidolliset arviot

ovat hyvin yksinkertaisia. ISA-standardia noudattaessa kirjanpidollisten arvioiden tekeminen on laajempaa ja monimutkaisempaa. LCE-standardissa ei koettu olevan merkittäviä kirjanpidollisia arvioita.

Se, millaisiin yrityksiin LCE-standardia ei sovellettu, tulee suoraan standardista, jotka ovat ehdottomia kieltoja. LCE-standardia voitiin soveltaa useimpiin vastaajien yrityksiin, enemmän kuin ISA-standardiin skaalautuvia. LCE-standardia ei sovellettu monimutkaisiin yrityksiin tai silloin, jos yritys, jonka konsernin tytäryrityksiä tarkastaa joku muu kuin oma yhteisö. PRH:n kannanottoa rajoista oli pohdittu, jolloin oletuksena on, että LCE-standardia ei voida soveltaa suuriin kirjanpitovelvollisiin. Yksinkertainen yhteisö koettiin olevan sellainen, jossa on yksinkertainen omistuspohja ja organisaatorakenne sekä toimiala on selkeä. Voi olla suuryritys ja silti lukeutuu yksinkertaiseksi yhteisöksi. Taloushallinto ja IT-järjestelmät ovat yksinkertaisessa yhteisössä hyvin kompaktit. Tyypillisesti se ei ole myöskään listattu yhtiö. Arvioidessa sitä, voiko soveltaa LCE-standardia, haastateltavat pohtivat eniten yrityksen liiketoimintaa, liiketoimintamallia ja sen toimialaa. Mietittiin, mistä liikevaihto syntyy ja liittyykö siihen monimutkaisuutta. Yhtiön omistus ja organisaatorakenne vaikuttivat myös päätöksiin. Esille nostettiin myös rahoitustoimialat, jotka eivät kuulu LCE-standardin piiriin. Koettiin, että pienikin yritys voi olla monimutkainen, jolloin LCE-standardia ei voida soveltaa. Toiminta voi olla volyymiltaan suurta ja olla silti yksinkertainen yhteisö. Konkreettista eroa käytännön työhön LCE-standardin ja ISA-standardin välillä ei juurikaan havaittu. Standardeja on sovellettu aiemmin ja osittain soveltaen ISA-standardia. LCE-standardia koettiin olevan lukijaystävällisempi ja helpommin lähestyttävä. Standardin vaatimuksia on helpompi löytää LCE-standardista. LCE-standardia koettiin helpommaksi noudattaa ja sitä soveltaessa saa helpommin varmuuden, että on tehnyt tarpeeksi. Uutta standardia on sujuvampi lukea ja hallita.

6.2 Dokumenttianalyysi

LCE-standardin mukaan olennaisen virheellisuuden riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi suoritettaviin toimenpiteisiin on kuuluttava tiedusteluja, jotka osoitetaan johdolle ja muille asiaan kuuluville henkilöille yhteisössä. ISA 315-standardin mukaan yllä mainittujen lisäksi tiedusteluita on tullut osoittaa myös

sisäisen tarkastuksen henkilöille, jos yhteisössä sellainen on ollut. LCE-standardissa tilintarkastajan tulee tiedustella johdolta ja soveltuviissa tapauksissa hallintoelimiltä väärinkäytösriskit yhteisössä sekä mitä kontroleja on otettu käyttöön vähentääkseen riskejä. ISA-standardissa määrättiin muodostamaan myös käsitys siitä, miten kontroleja valvotaan. LCE-standardin mukaan on muodostettava käsitys yhteisöstä ja sen toimintaympäristöstä kuten organisaatorakenne, omistus ja ohjaus- ja hallintojärjestelmä sekä liiketoimintamalli. ISA-standardin mukaan on tullut muodostaa käsitys myös siitä, missä laajuudessa IT:n käyttö on integroitu liiketoimintamalliin. LCE-standardin mukaan muodostetaan käsitys siitä, miten yhteisön taloudellista suoriutumista mitataan. ISA-standardissa oli muodostettava käsitys myös siitä, mitä mittareita käytetään sisäisesti ja ulkoisesti taloudellisen tuloksen arvioinnissa. LCE-standardissa muodostettaessa käsitystä valvontaympäristöstä on arvioitava, antaako valvontaympäristö asianmukaisen perustan yhteisön sisäisen valvonnan järjestelmälle yhteisön luonne ja monimutkaisuus huomioon ottaen. ISA-standardissa oli myös huomioitava, antaako valvontaympäristö asianmukaisen perustan sisäisen järjestelmän muille komponenteille. LCE-standardissa ei ole esitetty sisäisen järjestelmän komponentteja siinä muodossa kuin ISA-standardi ne esittää. LCE-standardin mukaan on muodostettava käsitys yhteisön tilinpäätöksen laatimisprosessista ja siitä, kuinka muita tapahtumia ja olosuhteita kuten liiketapahtumia koskeva informaatio tunnistetaan, käsitellään, tarvittaessa korjataan, siirretään pääkirjaan ja raportoidaan tilinpäätöksessä. ISA-standardin mukaan myös tuli huomioida se, miten tällainen informaatio tallennetaan. Käsityksen muodostamisessa palveluorganisaation palvelujen käyttämisessä ei LCE-standardi tunne ISAE 3402:n mukaisten raporttien käyttämistä evidenssinä niiden kontroleista. LCE-standardissa kommunikoidaan merkittävistä riskeistä johdon ja soveltuviissa tapauksissa hallintoelinten kanssa. ISA-standardissa ei puhuttu soveltuviissa tapauksissa. LCE-standardi ei sisällä vaatimuksia, jotka koskevat listattuja yhteisöjä, sisäisen tarkastajan tekemää työtä tai tilannetta, jossa käytetään palveluorganisaation käyttämän palveluorganisaation tilintarkastajan tuottamaa raporttia.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Johtopäätökset haastatteluista ja dokumenttianalyysista

Haastattelututkimuksessa selvitettiin, mitä muutoksia LCE-standardi tuo ISA-standardi 315:n osalta tilintarkastustyöhön yksinkertaisten yhteisöjen tarkastuksessa standardin eri osa-alueisiin. Vastausten perusteella keskeisin johtopäätös on, että LCE-standardi ei tuo suuria konkreettisia muutoksia tilintarkastajan työhön. Standardeja on pitänyt soveltaa aiemmin jossain määrin joka tapauksessa, vaikka ISA-standardi ei välttämättä olisi ollut relevantti. LCE-standardi koettiin kuitenkin helpommaksi ja käytännöllisemmäksi lukea sekä noudattaa. LCE-standardin käyttöönotto vaikuttaisi olevan todennäköisempää kuin ISA-standardien tarkka noudattaminen, koska se on liian laaja tilintarkastajien tyypillisimpiin työtehtäviin peilaten. Mainittakoon, että LCE-standardi sisältää 172 sivua, ISA-standardeissa puhutaan noin parista tuhannesta sivusta. Tilintarkastustyöhön tarvittavat vaatimukset on helpompi löytää LCE-standardista. Laine ja Raitio kirjoittavat (2023,106–110), että ISA-standardit on suunnattu isoille yrityksille ja ovat laajoja soveltaa pienten yritysten tarkastuksessa. ISA-standardit ovat raskaita yksinkertaisille yhteisöille ja on huomattu, että ammatillisen harkinnan ja kohtuullisen varmuuden tavoitteet tilintarkastuksessa jäävät runsaiden standardien varjoon. Voidaan todeta johtopäätöksenä, että LCE-standardi on tervetullut, sen olemassaolo antaa paremman varmuuden siitä, että on noudatettu standardin vaatimuksia. ISA-standardien vaatimuksia on noudatettu aiemmin soveltavin osin, mutta niiden käyttäminen on jäänyt vähemmälle niiden ollessa raskaita lukijalleen, koska niissä olevat vaatimukset eivät ole olleet relevantteja yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastamisessa.

Hyvä tilintarkastustapa perustuu lakeihin, säädöksiin, tuomioistuimen ratkaisuihin ja viranomaisten päätöksiin, lisäksi kansainväliset standardit ohjaavat hyvää tilintarkastustapaa. Tilintarkastuslaissa puhutaan hyvästä tilintarkastustavasta: ”Tilintarkastajan on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan” (Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141, luku 4. § mom. 3). Kun noudatetaan hyvää tilintarkastustapaa, se perustuu edellä mainittuihin tekijöihin, joista standardit ovat yksi osa. Voidaan tehdä johtopäätös, että LCE-standardi mahdollistaa hyvän tilintarkastustavan var-

memmin yksinkertaisissa yhteisöissä, kun voidaan olettaa, että LCE-standardia luetaan matalammalla kynnyksellä kuin ISA-standardeja. Laineen ym. (2024) mukaan LCE-standardista olisi jätetty pois ne kohdat ISA-standardeista, jotka eivät ole olleet tarkoituksenmukaisia tarkastettaessa pk-yrityksiä. Muutokset tulisivat siitä, miten tilintarkastaja on aikaisemmin noudattanut ISA-standardeja. Haastattelutulosten perusteella voidaan todeta, että ISA-standardia on käytetty soveltuvin osin.

Tutkimuskysymyksen ollessa mitä muutoksia LCE-standardi tuo ISA 315-standardin osalta tilintarkastajan työhön, voidaan sanoa, että ei tule suuria muutoksia aiempaan toimintaan, mutta standardista on karsittu pois epäolennaiset kohdat kuten teoriakin osoittaa. ISA-standardin ollessa raskas ja vaikeasti lähestyttävä LCE-standardi olisi ollut toivottava standardi jo aiemmin. Muutokset tarkastuksessa riippuvat myös siitä, miten tilintarkastaja on aiemmin soveltanut ISA-standardeja.

Dokumenttianalyysin perusteella voidaan todeta, että standardien esitysmuodossa on eroavaisuuksia eikä niitä pysty kohta kohdalta vertailemaan. Vaatimuksia on yksinkertaistettu LCE-standardissa, eikä sieltä löydy enää listayhtiöille sopivia vaatimuksia. Riskien arvioimisen luku LCE-standardissa on kohdullinen lukea ja helpommin lähestyttävä. LCE-standardista on jätetty epärelevantit monimutkaisten yhtiöiden tarkastukseen tarvittavat kohdat pois. Dokumenttianalyysiä tehdessä johtopäätöksenä voidaan todeta, että ISA 315 -standardi on todella laaja ja ajoittain hankalalukuinen. LCE-standardissa tietyn standardin kaikki osat löytyvät samasta kohdasta. LCE-standardi ei vaadi toimenpiteitä esim. kirjanpidollisiin arvioihin niin paljon kuin ISA-standardi. Dokumenttianalyysin perusteella LCE-standardi tuo vain yksittäisiä muutoksia tilintarkastukseen ja muutokset ovat hyvin vähäiset. Se miten uusi standardi voi muuttaa tilintarkastajan työtä on se, että tilintarkastajat saattavat lukea standardeja tarkemmin ja pienemmällä kynnyksellä kuin aiemmin. Tätä tukee myös haastatteluiden tulokset.

Ratsulan (2021, 1–5) mukaan sisäistä valvontaa voidaan toteuttaa monella tavalla. Sisäisen valvonnan piirteet ovat erilaiset eri yrityksissä, ja niihin vaikuttavat esimerkiksi yrityksen toimiala ja sen luonne, organisaatorakenne, omistus sekä erilaiset muutos tilanteet kuten omistajan vaihdos. Dokumenttianalyysin

perusteella LCE-standardi ei tunne sisäisen tarkastajan dokumentaatiota. Voidaan todeta teoriaankin pohjautuen, että sisäisen valvonnan tehtävät riippuvat paljolti yrityksen luonteesta. LCE-standardia sovelletaan yksinkertaisiin yhteisöihin, jolloin luonne on yksinkertainen ja tällaisessa yrityksessä ei sisäistä tarkastajaa tyypillisesti olekaan, joka puolestaan on tyypillisempi ISA-standardeissa. Haastattelun tulokset tukevat myös tätä.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli; Millaisiin yrityksiin LCE-standardia voidaan soveltaa tilintarkastuksissa. Haastatteluiden perusteella LCE-standardia sovelletaan standardin määrittämin tavoin. Ajatuksia on herättänyt se, että antaako PRH jonkinlaiset soveltamisrajat millaisiin yrityksiin LCE-standardia voidaan soveltaa. Tällöin suuret kirjanpitovelvolliset jäävät mahdollisesti LCE-tarkastuksista pois, vaikka olisivatkin muutoin yksinkertaisia. LCE-standardia sovelletaan yksinkertaisiin yhteisöihin, joiden toimiala, luonne, organisaatorakenne ja omistus ja liiketoiminta on yksinkertaista. Voidaan todeta, että LCE-standardia sovelletaan, jos yhtiön prosessit ja liiketoiminta omistajineen on helposti ymmärrettävissä. Jos tulee monimutkaisia tekijöitä millä vaan tarkastettavalla osa-alueella, tällöin harkitaan voiko LCE-standardia soveltaa. Haastatteluiden sekä dokumenttianalyysin perusteella seuraavia laadullisia ominaispiirteitä arvioidaan, kun mietitään yrityksen monimutkaisuutta: liiketoiminta, liiketoimintamalli, toimiala, organisaatorakenne ja sen koko, omistusrakenne, taloushallinnon luonne, tietotekniikka, tilinpäätösnormiston soveltaminen, kirjanpidolliset arviot, konserninrakenne ja toiminnot, miten päästään yrityksen tietojärjestelmiin ja kommunikointi yrityksen henkilöiden kanssa huomioiden.

Työn lopputuotoksena tuotettiin toimeksiantajalle yhteenvetotaulukko tutkituista asioista. Toimeksiantaja hyödyntää taulukkoja työtehtävien ja toimeksiantojen tukena arvioidessaan LCE-standardin käyttöä. LCE-standardin tuomien muutosten osalta on tehty taulukko (liite 3). Konkreettiset muutokset tutkitun standardin välillä olivat niin pienet, että taulukkoon on koottu muutamia yksittäisiä pieniä konkreettisia muutoksia myös ISA 315-standardin ulkopuolelta. Lisäksi taulukkoon on koottu keskeisempiä LCE-standardin positiivisia ja yleisiä muutoksia. LCE-standardin soveltamisesta on tehty taulukko, jossa kerrotaan omissa osissaan, milloin LCE-standardia voidaan soveltaa, laadulliset ominaispiirteet, joita huomioidaan arvioitaessa yhtiön yksinkertaisuutta sekä milloin LCE-standardia ei voida soveltaa. (liite 4.)

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Luotettavuutta arvioidessa on otettava huomioon aineiston hankintaan liittyvät seikat, aineiston käsittelyn ja analysoinnin vaihe ja tutkimuksen suorittaminen ylipäättänsä. Tutkimuksen tulisi olla uskottava ja perusteltu alusta alkaen, tutkimuksen edetessä ja aina työn raportointiin asti. Kaikki vaiheet ja seikat tulisi olla perusteltuja raportoituja. Luotettavuutta arvioidessa pohditaan tulosten painoarvoa ja siirrettävyyttä. (Hakala 2024, 94–96.)

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa voidaan käsitellä, onko tutkittu sitä mitä on luvattu eli tutkimuksen validiteettia sekä reliabiliteettia, jolla tarkoitetaan tulosten toistettavuutta. Näitä käsitteitä on alun perin käytetty määrällisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ja siitä syystä niitä on myös kyseenalaistettu laadullisen tutkimuksen luotettavuuden käsitteenä. Laadullisessa tutkimuksessa keskeisiä luotettavuuden käsitteitä ovat totuus ja objektiivisuus. On neljä totuusteoriaa eli korrespondenssiteoria, koherenssiteoria, pragmaattinen totuusteoria sekä konsensusukseen perustuva totuusteoria. Korrespondenssiteoriassa kuvataan, että asia on totta, jos se todella on niin, ja sen voi todentaa aisteja käyttämällä. Koherenssiteoriaa pidetään totuudenmukaisena, jos se on yhtäläinen aiemmin todeksi todettujen asioiden kanssa. Pragmaattinen totuusteoria on totta, jos se toimii käytännössä. Konsensussteoriassa on kyse siitä, että voidaan yhteisymmärryksessä päättää jonkun asian olevan tietynlaisesti. Arvioitaessa objektiivisuutta on otettava huomioon tehtyjen havaintojen luotettavuus ja niiden puolueettomuus. Tällöin tarkastellaan sitä, vaikuttaako tutkijan taustat tiedonantajien kertomaan vai kuuleeko tutkija saamansa tiedon juuri niin, kun tiedonantaja sen on tarkoittanut. (Tuomi & Sarajärvi 2024, 158–161.)

Luotettavuutta arvioitaessa voidaan pohtia uskottavuutta, vastaavuutta, siirrettävyyttä, varmuutta, riippuvuutta, vakiintuneisuutta ja tutkimustilanteen arviointia. Tutkimuksen sisällön tulee olla johdonmukainen. Sisältöä ja sen johdonmukaisuutta voidaan tutkia mm. seuraavien kohtien avulla. Tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen, tutkimukseen sitoutumisen, aineiston hankkimisen, haastateltavien, tutkijan ja haastateltavien välinen kommunikointi ja ymmärrys, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimuksen luotettavuus ja sen raportointi. (Tuomi & Sarajärvi 2024, 162–165.)

Hakalan mukaan (2024, 97) eettisten periaatteiden mukaan tutkittavilla on oikeus tietää mitä tutkitaan ja miksi. Tutkittaville kerrotaan, mitä aineistolla tehdään, mitä sille tapahtuu, kun tutkimus on ohi ja mihin se päättyy ylipäättänsä. Tutkijan tulee pohtia, ovatko keinot sopivia tutkimuksen tekemiseen.

Validiteetin osalta tässä tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu. Tutkimuskysymyksiin on vastattu hankitulla aineistolla, eli haastatteluilla ja dokumenttianalyysillä. Valittu aineisto on vastannut tutkimuskysymyksiin. Vaikka saadut vastaukset olivat niukat, ovat ne kuitenkin todelliset vastaukset tutkituihin asioihin. Tutkimustulos on myös se, että jokin asia ei juurikaan muutu. Objektivisuutta arvioitaessa voidaan ajatella, että haastattelu eteni kysymysrunkoa mukailleen, jolloin tutkijan omakohtainen näkemys ei ohjannut haastattelua ja silloin objektivisuus todennäköisemmin säilyy. Haastattelun aikana tehtiin kuitenkin tarkentavia kysymyksiä, mutta ne pyrittiin tekemään myös objektiivisesti, tarkoituksena tarkentaa tiettyjä vastauksia. Kun tutkijalla on ollut jo jonkinlainen käsitys tutkittavasta asiasta, voidaan ajatella, että se on vaikuttanut haastattelun ilmapiiriin ja tällöin tutkijan oma tausta on voinut vaikuttaa vastauksiin. Vastaukset ovat koodattu ja teemoiteltu jokaisen haastattelun perusteella ja havainnoitiin että, tulleet vastaukset olivat yhdenmukaisia.

Dokumenttianalyysin osalta voidaan todeta, että tulokset ovat vain tutkijan oman näkemyksen ja lukeman perusteella luotuja. Toisaalta haastatteluiden tulokset tukivat dokumenttianalyysin tuloksia. Tuomi ja Sarajärvi (2024, 166–167) kirjoittavat triangulaatiosta, jolla tarkoitetaan sitä, kun tutkimuksessa on yhdistetty erilaisia tiedonlähteitä, eikä silloin katsella asiaa vain yhdestä näkökulmasta. Dokumenttianalyysissa materiaalin ollessa laaja, ei tutkimusta ole voitu tehdä tutkimuksen aikataulussa täysin kattavasti ja aukottomasti. Koherenssiteorian puolesta tuloksia ei voida pitää luotettavina, koska aiheesta ei juurikaan ole aiempia tutkimustuloksia.

Tutkimukseen osallistuneet ovat kuvattuna, mikä puolestaan lisää tutkimuksen uskottavuutta. Haastateltaville kerrottiin, mitä tutkitaan ja miksi, sekä se, että haastattelut tehdään anonymisti. Haastateltavien määrä voi heikentää tutkimustuloksia, tulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että jo kolmen

haastattelun perusteella vastaukset olivat yhtenäisiä. Useimmat haastateltavat eivät olisi välttämättä tuoneet lisäarvoa tutkimukselle. Vaikka haastateltavat oli valittu sen perusteella, että uskottiin heillä olevan asiantuntijuus asiaan, on syytä pohtia, ovatko kaikki muutokset tulleet vielä tutkittavasta asiasta esille asian ollessa niin tuore. Tutkittaville ei näytetty haastatteluiden tuloksia ennen niiden julkaisua, he eivät päässeet muokkaamaan vastauksia. Tutkimuksen aikataulu oli rajallinen ja se voi vaarantaa aineiston analyysia. Tutkimuksen siirrettävyyttä tai toistettavuutta arvioitaessa, samoilla menetelmillä pitäisi päästä samaan lopputulokseen. Laadullisessa tutkimuksessa asiat ovat inhimillisiä, jolloin tulkinta voi olla kuitenkin toisenlainen riippuen tutkijan taustoista ja perehtyneisyydestä asiaan. Tutkimuksessa on pyritty perustelemaan asiat pohjautuen teoriaan.

8 LOPUKSI

Tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset onnistuneesti. Lähtökohtaisesti odotettiin, että tutkimustuloksia ja standardien välisiä muutoksia olisi hiukan enemmän. Aiheen teoriaa ja tutkimuksia oli niukasti, ja se vaikutti joiltain osin teoria osuuden tuottamiseen. Haastatteluissa ilmeni, että aihe on tuore eikä konkreettisia muutoksia ole vielä voitu välttämättä tarkemmin huomata. Toisaalta ilmeni myös se, että muutoksia ei sinänsä tullut tilintarkastajien työhön. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vihdoinkin on saatu kevyempi standardi, jota on helpompi noudattaa ja lukea. Tällainen standardi olisi voinut helpottaa tilintarkastajan työtä ennenkin, jos kyseinen versio olisi julkaistu aiemmin.

Prosessi oli oman oppimisen ja ammatillisuuden kannalta merkittävä. Tilintarkastusalan perusteorian ja standardeihin tutustumisen myötä työ antaa hyvät valmiudet jatkaa ja kehittää ammatillisuutta sekä syventää omaa osaamista. Opinnäytetyön myötä olen oppinut tilintarkastusalan teoriaa laajasti ja pystyn hyödyntämään sitä työelämässä. Prosessi on opettanut tutkimuksen tekemisestä ja sen teoriasta. Toimeksiantaja hyötyy työstä siten, että he saavat valmiit tiivistetyt tiedot siitä, mihin LCE-standardia voidaan soveltaa ja mihin ei. Standardin tuomien muutosten puolesta toimeksiantajan ei tarvitse ISA 315-standardin osalta tutkia muutoksia saadessaan työstä vastaukset.

Jälkeenpäin ajateltuna kun tiedetään, että muutokset standardien välillä olivat vähäiset, olisi asiaa voinut tutkia standardissa laajemminkin kuin yhden standardin osalta. Kun aikaa kuluu ja LCE-standardi on otettu haltuun alalla, on mahdollista tutkia, miten LCE-standardi on vaikuttanut konkreettisesti tilintarkastajien työhön. Tässä työssä ilmeni, että uusi standardi mahdollistaa sen, että standardia hyödynnetään ja käytetään matalammalla kynnyksellä, voisi jatkossa selvittää, onko uuden standardin tulo lisännyt sen lukemista ja käyttämistä laajemmin ja helpommin. Tällöin tilintarkastajalla on suurempi varmuus tekemästään.

LÄHTEET

Eklund, I. 2018. Tilinpäätöksen taitajaksi. Helsinki: Sanoma Pro Oy

European Commission s.a. Auditing of companies' financial statements. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/auditing-companies-financial-statements_en [viitattu 15.10.2024].

Grant Thornton. 2024. Opas EU: n uuden kestävyysraportointidirektiivin ymmärtämiseen. PDF-dokumentti. Saatavilla: <https://www.grantthornton.fi/> [viitattu 16.11.2024].

Günther, K. & Hasanen, K. 2021. Tyypittely. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/tyypittely/> [viitattu 27.11.2024].

Günther, K., Hasanen, K. & Juhila K. 2021. Johdanto. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/> [viitattu 27.11.2024].

Hakala, J. T. & Gaudeamus oy. 2024. Laadullisen tutkimuksen ABC: Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle. Helsinki: Gaudeamus. E-Kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.231231?sid=4883759094>

Hyvärinen, M., Suoninen E. & Vuori J. 2021. Haastattelut. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/> [viitattu 3.12.2024].

Hämäläinen, J. 2020. Osakeyhtiön tilinpäätösmallit ja ohjeistus. 2., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Juhila, K. 2021. Koodaaminen. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/> [viitattu 27.11.2024].

Juhila, K. 2021. Teemoittelu. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/> [viitattu 27.11.2024].

Johdon vahvistukset tilintarkastajalle s.a. Suomen Tilintarkastajat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/tilintarkastajan-palvelut/yhteisojen-tilintarkastus/johdon-vahvistukset-tilintarkastajalle/> [viitattu 2.10.2024].

Kansainväliset tilintarkastusstandardit s.a. Suomen Tilintarkastajat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/jasenelle/hyva-tilintarkastustapa/kansainvaliset-tilintarkastusstandardit-isa-standardit/> [viitattu 19.10.2024].

Korkeamäki, A-M. 2017. Tilintarkastuksen perusteet. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. 2015. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus. E-Kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.218616?sid=4774288262>

Laine, R. 2024. LCE-standardi käyttöön Suomessa vuoden 2024 aikana. Suomen Tilintarkastajat. WWW-dokumentti. Päivitetty 26.2.2024. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/lce-standardi-kayttoon-suomessa-vuoden-2024-aikana/> [viitattu 20.9.2024].

Laine, R. 2023. Standardit näkyvät tilintarkastajien työssä. *Tilisanomat*. Verkkolehti. Julkaistu 15.5.2023. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/tilintarkastus/standardit-nakyvat-tilintarkastajien-tyossa> [viitattu 2.10.2024].

Laine, R. & Vartia, S. 2024. Pienen yhtiön tilintarkastus uuden LCE-ISA-standardin mukaan. Tilintarkastajien koulutuskiertue K2/2024. PDF-dokumentti. Saatavilla: <https://stakatemia.fi/tuote/k2-tilintarkastajien-koulutuskiertue/> [viitattu 16.1.2024].

Laine, R., Vartia, S., Niemi., E. 2024. LCE-ISA-standardin soveltaminen ja käyttöönotto Suomessa. Stwebinaari. Julkaistu 26.6.2024. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/tapahtumat/stwebinaari-lce-isa-standardin-soveltaminen-ja-kaytoonotto-suomessa/> [viitattu 2.10.2024].

LCE-ISA-standardi.2023. Kansainvälinen tilintarkastusstandardi yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastuksiin. Verkkokirja. Julkaistu 5/2024. Saatavilla: <https://stakatemia.fi/tuote/kansainvalinen-tilintarkastusstandardi-yksinkertaisten-yhteisöjen-tilintarkastuksiin/> [viitattu 12.12.24].

LCE-ISA-standardi s.a. Suomen Tilintarkastajat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/jasenelle/hyva-tilintarkastustapa/lce-isa-standardi/> [viitattu 19.10.2024].

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2023. Kirjanpito, tilinpäätös, tilinpäätöksen tulokinta. 12., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Muut tilintarkastusalan standardit s.a. Suomen Tilintarkastajat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/jasenelle/hyva-tilintarkastustapa/muut-kansainvaliset-tilintarkastusalan-standardit/> [viitattu 19.10.2024].

Palvelut. s.a. Saimaa Audit Oy. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://saimaa-audit.fi/palvelut/> [viitattu 31.10.2024].

PRH. 2019. Mitä on hyvä tilintarkastustapa? WWW-dokumentti. Päivitetty 25.6.2019. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tilintarkastuksenlaatu/mitaonhyvatilintarkastustapa.html> [viitattu 20.9.2024].

Ratsula, N. 2021. Sisäinen valvonta: Käsikirja tulokselliseen organisaation ohjaukseen. 3., uudistettu painos. Helsinki: Edita. E-kirja. Saatavilla: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.227291?sid=4826366732> [viitattu 30.9.2024].

Saimaa Audit Oy - paikallinen, asiantunteva tilintarkastusyhteisö. s.a. Saimaa Audit Oy. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://saimaa-audit.fi/yritys/> [viitattu 31.10.2024].

Satopää, R. 2019. Hyvän tilintarkastustavan käsitteellistäminen ja käytännön muotoutuminen: tutkimus pienyritysten tilintarkastuksesta. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja E, Oeconomica, 52. Turun yliopisto. Turun kauppakorkeakoulu. Laskentatoimen ja rahoituksen laitos. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7867-0> [viitattu 20.9.2024].

Suomen Tilintarkastajat. 2022a. Laadunhallintajärjestelmän taustatekijät ja rakenne. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/laadunhallintajarjestelman-taustatekijat-ja-rakenne/> [viitattu 31.10.2024].

Suomen Tilintarkastajat. 2017. Tilintarkastajat luottamusta rakentamassa – 1970-luvulta 2000-luvulle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/tilintarkastajat-luottamusta-rakentamassa-1970-luvulta-2000-luvulle/> [viitattu 31.10.2024].

Suomen Tilintarkastajat. 2022b. Tilintarkastajan laadunhallintajärjestelmä kansainvälisten standardien ja tilintarkastuslain mukaan. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/tilintarkastajan-laadunhallintajarjestelma-kansainvalisten-standardien-ja-tilintarkastuslain-mukaan/> [viitattu 31.10.2024].

Suomen Tilintarkastajat. 2019. Yrittäjät: tilintarkastus on hyödyllistä, kommunikointia toivotaan lisää. Blogi. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/blogit/yrittajat-tilintarkastus-on-hyodyllista-kommunikointia-toivotaan-lisaa/> [viitattu 24.9.2024].

Suomen Tilintarkastajat ry. 2019. ISA-standardien soveltaminen pk-yhteisöjen tilintarkastuksessa. Neljäs painos. Helsinki: ST-Akatemia.

Suomen Tilintarkastajat ry. 2021. Kansainväliset tilintarkastusalan standardit: Kansainväliset laadunvalvontaa, tilintarkastusta, yleisluontoista tarkastusta, muita varmennuspalveluja ja liitännäispalveluja koskevat standardit ja muut ohjeet. Helsinki: ST-Akatemia.

Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141

Tilisanomat. 2019. Kirjanpitäjän kanssa samalla puolen pöytää. *Tilisanomat*. Verkkolehti. Julkaistu 1/2019. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/tyo-ja-ura/samalla-puolen-poytaa> [viitattu 31.10.2024].

Tilintarkastajan valinta s.a. Suomen Tilintarkastajat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tilintarkastajat.fi/tilintarkastajan-palvelut/yhteisojen-tilintarkastus/tilintarkastajan-valinta/> [viitattu 2.10.2024].

Tomperi, S. 2018. Tilintarkastus. 4., uudistettu painos. Helsinki: Edita

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2024. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustanneosakeyhtiö Tammi

Työ- ja elinkeinoministeriö. s.a. Tilintarkastus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tem.fi/tilintarkastus> [viitattu 24.9.24].

Valtioneuvosto. 2021. Lausuntoyhteenveto: Kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen työryhmän mietintö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=TEM007:00/2019> [viitattu 20.9.2024].

Vero. 2023. Kirjanpito, tilikausi, verokausi. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2023. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/uusi-yritys/kirjanpito-tilikausi-verokausi/> [viitattu 3.10.2024].

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuori, Jaana. 2021. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/johdatus-laadulliseen-tutkimukseen-ja-verkkokasikirjaan/> [viitattu 27.11.2024].

Yhteystiedot. s.a. Saimaa Audit Oy. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://saimaa-audit.fi/yhteystiedot/> [viitattu 31.10.2024].

Tietosuojailmoitus sovellettavaksi opiskelijoiden opinnäytetöihin

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen/selvitykseen tms.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tässä tietosuojaselosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään opinnäytetyössä, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Tämän opinnäytetyön rekisterinpitäjä on

Pauliina Lantta

pauliina.lantta@saimaa-audit.fi

2. Opinnäytetyön suorittajat

Pauliina Lantta

3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?

Tarkoitus on kerätä ja käsitellä tietoja opinnäytetyön tutkimusta varten. Haastattelun avulla saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin.

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 679/2016 6.1 a) mukaisella perusteella:

- tutkittavan suostumus
- rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattaminen
- yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen (tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi tai aineiston arkistointi) rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen.

5. Opinnäytetyön aihe ja kesto

Opinnäytetyön aihe: Tilintarkastus ja siihen liittyvä standardi päivitys LCE-ISA-standardi
Opinnäytetyön kesto: 6/2024–2/2025. Henkilötietojen käsittely 12/24.

6. Mitä tietoja minusta käsitellään?

A. KHT ja että olet tilintarkastusyhteisön jäsen

B. Kerätäänkö ja käsitelläänkö opinnäytetyössä arkaluonteisia tietoja?

Opinnäytetyössä ei kerätä ja käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

TAI

Opinnäytetyössä käsitellään seuraavia arkaluonteisia henkilötietoja:

- Rotu tai etninen alkuperä
- Poliittiset mielipiteet
- Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
- Ammattiliiton jäsenyys
- Geneettiset tiedot
- Biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten
- Terveys
- Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Mikä on arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyperuste?

- Tutkittavan/osallistujan suostumus
- Tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi tai aineiston arkistointi
- Tutkittava/osallistuja on saattanut käsiteltävät arkaluonteiset tiedot julkisiksi
- Muu peruste (mikä?):

7. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

Haastateltavalta itseltään

8. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

Ei luovuteta

9. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

Ei käsitellä

10. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

Opinnäytetyön ajan.

11. Miten henkilötietoni säilytetään ja suojataan?

Tiedot ovat sähköisesti ja tiedot suojataan käyttäjätunnuksen ja salasanan taakse

12. Miten voin käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on: Pauliina Lantta, pauliina.lantta@saimaa-audit.fi

a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettua käsittelyä lainmukaisuuteen.

b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.

e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

13. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Xamkin tietosuojavastaava on Markus Häkkinen. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@xamk.fi

Haastattelu opinnäytetyöhön

Opinnäytetyönaihe: Tilintarkastus ja siihen liittyvä standardi päivitys LCE-ISA-standardi

Tutkimuskysymykset: Mitä muutoksia LCE-standardi tuo ISA-standardi 315:n osalta tilintarkastustyöhön yksikertaisten yhteisöjen tarkastuksessa? Millaisiin yrityksiin LCE-standardia voidaan soveltaa tilintarkastuksissa?

Kysymykset tutkimushaastatteluun:

Haastattelun myötä esitetään mahdollisesti tarkentavia kysymyksiä.

Kysymyksissä verrataan LCE-standardia ISA-standardiin.

- Miten koet, että käsityksen muodostaminen yhteisöstä ja sen toimintaympäristöstä muuttuu ja miten se tulee näkymään työssäsi?
- Miten koet, että sisäisen valvonnan tarkastus muuttuu ja miten se tulee näkymään työssäsi?
- Miten mielestäsi käsityksen muodostaminen tilinpäätösnormiston soveltamisessa muuttuu ja miten se tulee vaikuttamaan työhösi?
- Miten olennaisen virheellisyysriskien tunnistaminen ja arvioiminen muuttuu mielestäsi tilinpäätöstasolla, entä kannanottotasolla ja miten se tulee näkymään työssäsi?
- Miten ominaisriskin ja kontrolliriskin arvioiminen muuttuu mielestäsi ja miten se tulee vaikuttamaan työhösi?
- Miten kirjanpidollisten arvioiden tarkastaminen muuttuu mielestäsi ja miten se tulee näkymään työssäsi?
- Millaisiin yrityksiin LCE-standardia ei voi soveltaa?
- Millainen on mielestäsi yksikertainen yhteisö?

Liite 2/2

- Millaisia yrityksen laadullisia ominaispiirteitä huomioit arvioitaessa voiko LCE-standardia soveltaa?
- Mihin kiinnität huomiota eniten, arvioidessa voiko LCE-standardia soveltaa?
- Miten koet, että LCE-standardi helpottaa tilintarkastajan työtä?
- Mitä konkreettisia asioita LCE-standardi on sinulle aiheuttanut? Tai mitä asioita voisit tuoda esille, joita olet työsi kautta saanut tietoon tai huomannut uuden standardin myötä?

LCE-standardin muutoksia	Yksittäisiä poimittuja muutoksia
Jätetty pois ne vaatimukset, jotka eivät ole olleet relevantteja yksinkertaisen yhteisön tilintarkastuksessa	Sisäisen valvonnan tarkastus yksinkertaistumpi. LCE ei tunne sisäiselle tarkastajalle osoitettuja tiedusteluja tai dokumentteja. Sisäisen valvonnan tarkastus keskittyy havainnointiin ja ymmärrykseen
Sivumäärä on huomattavasti pienempi LCE 172 sivua, ISA 2191 sivua täydennysosineen	LCE-standardissa ei suoraan vaadita muodostamaan käsitystä siitä, miten yhteisössä valvotaan kontrolleja
Tekstiä on tiivistetty ja kirjoitettu ymmärrettävään muotoon	Ei tarvitse muodostaa käsitystä käytetyistä taloudellisen suoriutumisen mittareista
Standardin eri osiot on jaettu jokainen omaan osaan, esim. Osa 2 Tilintarkastus evidenssi ja dokumentointi, osa 6 Riskien tunnistaminen ja arvioiminen. Asiat eivät ole hajanaisesti, kuten ISA-standardissa. Soveltamisohjeet löytyvät vaatimusten yhteydestä	LCE-standardi ei tunnista segmentti-informaatiota
LCE-standardi on lukijaystävällinen, helpommin lähestyttävä ja mahdollistaa sen, että sitä luetaan ja käytetään enemmän	LCE-standardi ei tunnista tilannetta, jossa tarvitsisi käyttää palveluorganisaation tuottamia raportteja ISAE 3402
	LCE-standardi ei tunnista KAM-raportointia
	Listayhtiöiden vaatimukset jätetty pois

LCE-standardia ei voida soveltaa jos
Säädös tai määräys estää soveltamisen
On listattu yhtiö
Yhtiön keskeinen liiketoiminta on vakuutusten tarjoaminen
Yhtiön keskeinen liiketoiminta on talletusten vastaanottaminen
Jos on konsernitilinpäätöksen tarkastus ja siihen kuuluva yhteisö olisi listattu tai liiketoiminta koostuisi vakuutusten tarjoamisesta tai talletusten vastaanottamisesta
Tilintarkastukseen osallistuu konsernin osien tilintarkastajia
Yhteisöluokka, jonka viranomaistaho tai muu relevantti taho on kieltänyt soveltamasta

LCE-standardia voidaan soveltaa	Laadulliset ominaispiirteet, joita huomioidaan arvioitaessa yhtiön yksinkertaisuutta
Jos on yksinkertainen yhteisö	Liiketoiminnot, liiketoimintamalli, toimiala
Yleensä asunto-osakeyhtiöt, säätiöt ja yhdistykset ovat yksinkertaisia, harkittava kuitenkin jokaisen kohdalla	Organisaatorakenne ja koko
Yhteisöön ei liity monia tai merkittäviä monimutkaisuuteen liittyviä tekijöitä	Taloushallinnon luonne
Yhteisön sisäiset säännöt eivät kiellä soveltamista	Tietotekniikka
	Tilinpäätösnormiston soveltaminen
	Kirjanpidolliset arviot
	Konsernin rakenne ja toiminnot
	Informaation pääsy tai henkilöiden kanssa kommunikointi
	Konsernitilinpäätöksen laatimisprosessi